

CAMPINIA

driemaandelijke uitgave van het
Streekarchief
Regio Eindhoven Kempenland

23e jaargang, nr. 91

oktober 1993

Redactie-adres: Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland
Rayondepot Oirschot
Postbus 144, 5688 ZJ Oirschot

INHOUD

Redactie en informatie:	H. Mijland en J. Suijkerbuijk telefoon 04997 - 75245	blz.
Abonnementen, losse nummers:		
In 1993 bedraagt de abonnementsprijs f 22, — per jaar, inclusief verzendkosten en administratie. Deze kosten zijn te voldoen, na ontvangst van de acceptgiro, op postbanknummer 47.16.46 ten name van Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland te Eindhoven, onder vermelding van "Campinia".		
De prijs van losse nummers van de lopende jaargang bedraagt f 5,50. Ook nummers van voorgaande jaargangen zijn bij de redactie te bestellen tegen een daarvoor geldende vergoeding. Indien opzegging van het abonnement niet schriftelijk is medegedeeld vóór 1 december van de lopende jaargang, wordt het abonnement automatisch verlengd.		
Copyright:	Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland Overname van artikelen of gedeelten daaruit dient U schriftelijk aan te vragen bij de redactie.	
Lay-out en drukwerk:	Maras Drukkerij, Oostelbeers.	
I.	De verhouding van het Oirschotse Kapittel tot de onderhorige parochie door J. Lijten	156
II.	De Kantersche velden in Best door R. Rosier	171
III.	Zeelst 1832: eigenaren van de percelen in de kom door A.M.J.G. van Run	174
	Aankondiging	179
IV.	De bestuursorganisatie van Oirschot door J. Lijten	180
V.	Buurtschap 'De Hut' door Jacq. F.C.M. Bijnen	184
VI.	Kempische curiosa 25 Wijze regelingen door J. Lijten	190
VII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twinstigste eeuw door C. Scholten	192

ISSN 0166-6959

Omslag: gedeelte uit de kaart Ducatus Brabantiae van Jacob van Deventer, uit 1558.

I. DE VERHOUDING VAN HET OIRSCHOTSE KAPITTEL TOT DE ONDERHORIGE PAROCHIES

door J. Lijten

Het Oirschotse Kapittel ging er steeds vanuit, dat de pastoors van de onderhorige parochiekerken jaarpriesters waren, die elk jaar per 23 juni door het kapittel konden worden aangesteld, gehandhaafd of ontslagen. Wat de pastoor van Oirschot betreft, was de situatie nog iets ingewikkelder. Door de oprichting van het dekenaat in het kapittel in 1282 was de kapitteldeken q.q. pastoor (investitus) van Oirschot, maar het kapittel beschouwde zich in de kapittelstatuten van 1472 als pastoor van Oirschot boven de kapitteldeken. Overigens oefende de kapitteldeken niet zelf de pastorale zielenzorgfunctie uit, maar liet dit over aan een vervanger, die door deken en kapittel als jaarpriester beschouwd werd. De pastoors van de aan het kapittel onderhorige parochies werden dan ook officieel niet betiteld als pastoor maar als 'vicaris', 'vicecuratus' of 'vicecureyt'.¹⁾

Deze situatie heeft eeuwenlang bestaan zonder tegenspraak. Voordien heeft zich echter rond 1342 een kwestie voorgedaan, waarin het standpunt van het kapittel werd bestreden maar uiteindelijk zegevierde. De authentieke documenten, die over deze zaak zijn bewaard gebleven, geven ons, hoewel ze niet volledig zijn, een kijk op de achtergronden van het kapittelstandpunt.

De documenten

Van de zaak tussen het kapittel en de pastoor van Wintelre aangaande de tienden zijn drie originele stukken bewaard gebleven. Het oudste en tevens belangrijkste is d.d. 1342.06.19 en behelst een tussenvonnis in hoger beroep in opdracht van de H. Stoel geveld door de deken van het kapittel van Sint Marie te Utrecht mede namens zijn collega-rechters, de deken van het kapittel van Sint Jan en de officiaal van Utrecht, waarin een tussenvonnis van de officiaal van Luik wordt herroepen en het Oirschotse kapittel in het gelijk wordt gesteld en in het bezit van alle inkomsten van de kerk van Wintelre wordt gehandhaafd. Dat dit document uit het Oirschotse kapittelarchief is 'meegenomen' en terecht gekomen in de bibliotheek van het Provinciaal Genootschap, is al kwalijk, maar nog kwalijker is, dat het door A. van Sasse van Ysselt als volgt wordt beschreven: 'De deken van de Sint Mariekerk te **Maastricht** (sic!) als daartoe gemachtigd, doet uitspraak in het geschil gerezen tussen de deken van het kapittel van Oirschot en Godefridus van Audenhoven over de tiende van **Waalre** (sic!).²⁾

Het tweede document - omdat het niet zo fraai was nog aanwezig in het Oirschotse kapittelarchief - is d.d. 1342.07.24 en behelst een tussenvonnis van dezelfde rechters, waarbij het interdict over de parochie Wintelre ongeldig wordt verklaard en alle gevolgen ervan nietig.³⁾

Het derde document is een brief van de pastoor van Oirschot aan de aartsdiaken van Kempenland d.d. 1343.03.17, waarin hij meedeelt op diens bevel in de kerken van Oirschot en Wintelre te hebben laten afkondigen welke vergoeding het kapittel heeft toegekend aan de pastoor van Wintelre en de aartsdiaken namens het kapittel verzoekt om diens goedkeuring.³⁾

Aan de hand van deze documenten, waarvan de publicatie als bijlage volgt, zullen wij trachten eerst de gang van zaken te reconstrueren en daaruit een kijk te krijgen op de verhouding van het Oirschotse kapittel tot de kerk van Wintelre, om daarna aan de hand van een authentieke verklaring door dezelfde aartsdiaken van Kempenland d.d. 1360.06.28, die eveneens als bijlage wordt gepubliceerd,³⁾ de soortgelijke verhouding van het kapittel tot de kerk van Middelbeers te bekijken.

De gang van zaken rond 1342

Wat zich heeft afgespeeld voor de zaak Wintelre in hoger beroep behandeld werd in Utrecht, is ons bekend uit een processtuk (libellum) dat aldaar werd ingediend door de procurator van het Oirschotse kapittel, de clericus Everardus Foec die ons verder niet bekend is, en dat in zijn geheel is opgenomen in het vonnis, waardoor het als juist erkend werd (bijlage 1). Het Oirschotse kapittel stelt het volgende:

Godefridus van Audenhoven is door het kapittel aangesteld als waarnemend pastoor van Wintelre, maar gedraagt zich alsof hij juridisch volledig pastoor is.⁴⁾ De inkomsten van de kerk van Wintelre komen toe aan de deken en het kapittel, aangezien de kerk van Wintelre canoniek verenigd is met de kerk van Oirschot, m.a.w. een bijkerk is van de kerk van Oirschot.⁵⁾

Deken en kapittel van Oirschot alsook hun voorgangers hebben recht op de tiende van Wintelre, zolang deze kerk met die van Oirschot verenigd is.

Godefridus van Audenhoven heeft de deken en het kapittel gestoord en lastig gevallen in het bezit van de tiende. (Vermoedelijk heeft hij dit gedaan door deze tiende, althans gedeeltelijk, voor zichzelf te innen, zoals uit het vervolg aanneemelijk wordt.)

Deken en kapittel hebben daarop de zaak voor de gewone rechter gebracht, zijnde de officiaal van het bisdom Luik (waartoe deze regio toen behoorde) met de eis Godefridus van Audenhoven te gelasten en te dwingen dat optreden te staken.

Tijdens dit proces voor de officiaal heeft Godefridus van Audenhoven leugenachtig beweerd, dat deken en kapittel hem hangende het proces met geweld van het vreedzaam bezit van de tiende beroofd hadden, en geëist, dat hij daarin weer hersteld zou worden. Ofschoon Godefridus daarvoor geen bewijs geleverd had heeft de officiaal bij tussenvonnis uitgesproken, dat hij in het bezit van de tiende hersteld moest worden en deken en kapittel veroordeeld in de kosten, die de officiaal later zou vaststellen.

Aangezien deken en kapittel zich hierdoor onjuist behandeld en bezwaard voelden, hebben zij op de vereiste wijze beroep aangetekend op de H. Stoel.

Ondanks dit ingestelde hoger beroep heeft de officiaal van Luik alsnog de kosten vastgesteld op het exorbitant hoge bedrag van 85 pond en 7 schellingen, waarom deken en kapittel ook van dit vonnis op wettige wijze op de H. Stoel appel-leerden.

Beide appelpzaken werden door de H. Stoel toevertrouwd aan drie gedelegeerde rechters, zijnde de kapitteldekens van Sint Marie en Sint Jan te Utrecht en de officiaal van het bisdom Utrecht onder de clausule 'Quod si non omnes' (d.i. indien niet alle drie aanwezig kunnen zijn, mogen twee van hen de zaak behandelen.)

Bij de indiening van het libellum door de procurator van het Oirschotse kapittel aan het begin van het proces blijkt het dekenaat van Sint Marie vacant te zijn, zodat de procurator zich richt tot de deken van Sint Jan, die dan tevens officiaal van het bisdom is.

Tijdens het proces is de nieuwe deken van Sint Marie in functie getreden en aan hem wordt door zijn collega-rechters de formulering van het vonnis toevertrouwd.

Ter verduidelijking van de ingewikkelde situatie in Utrecht het volgende. Dekan van het kapittel van Sint Marie te Utrecht was vanaf 1336 tot na 1342 meester Hugo Braem.⁶⁾ Het libellum moet dus ingediend zijn vóór diens aantreden, dus in 1336 (of eerder), zodat het proces voor het Utrechtse beroepscollege zes jaar geduurd heeft. Dekan van het kapittel van Sint Jan te Utrecht (en tevens officiaal van het bisdom) was in 1336 Hendrik van Loenersloot. Wie er bij de uitspraak in 1342 officiaal was, is niet met zekerheid te zeggen.⁷⁾

In het vonnis wordt ook de gang van zaken tijdens het proces weergegeven. Daaruit blijkt, dat Godefridus van Audenhoven, ofschoon wettig gedaagd, op de eerste zitting niet is verschenen. Ook op de volgende zitting verscheen hij niet, maar wel had hij toen aan de procurator van het kapittel een brief meegegeven, waarin hij afzag van verdere procesvoering. (Hij zal dus hebben ingezien, dat zijn zienswijze geen enkele kans maakte.)

Op verzoek van de procurator wordt daarop als tussenvonnis in hoger beroep uitgesproken, dat het appel van het Oirschotse kapittel terecht is geweest, dat het tussenvonnis en de taxatie van de officiaal van Luik onbillijk en onjuist zijn geweest en met hun gevolgen worden herroepen en dat Godefridus wordt veroordeeld in de kosten van het geding, waarvan de rechters de taxatie aan zich voorbehouden.

De uitspraak van hetzelfde rechtcollege d.d. 1342.07.24 behelst eigenlijk niet veel nieuws. Blijkens de formulering zullen we moeten concluderen, dat Godefridus van Audenhoven, nadat hij het kapittel had beschuldigd hem de tienden ontroofd te hebben, op eigen gezag de goddelijke diensten in Wintelre gestaakt had, zich beroepend op de diocesane statuten, die zulks in een dergelijk geval bepaalden. Ook zullen we uit de formulering moeten concluderen, dat Godefridus van Audenhoven, die op 19 juni 1342 nog waarnemend pastoor van Wintelre zal zijn geweest, dit op 24 juli van datzelfde jaar niet meer was.⁸⁾

Hij zal dus, als zijnde jaarpriester, door het kapittel per 23 juni zijn ontslagen. In de voorliggende uitspraak wordt geconstateerd, dat de staking van de kerkelijke diensten in Wintelre onjuist is geweest en dat het interdict over Wintelre in feite niet heeft bestaan. Deze uitspraak zal dus gevraagd zijn door het kapittel ter geruststelling van de mogelijk reeds aangewezen opvolger, opdat deze zonder enig bezwaar de pastorale diensten zou kunnen uitoefenen. Aangezien hier dus geen sprake is van een nieuw vonnis maar enkel van de toepassing van het vonnis van 19 juni voor de specifieke situatie van Wintelre, is het ook begrijpelijk, dat dit document met klaarblijkelijk minder nauwkeurigheid geredigeerd is. (Zie bijlage 2.)

Na dit tussenvonnis in hoger beroep was er eigenlijk geen reden meer voor het Oirschotse kapittel om het proces voor de officiaal van Luik tegen Godefridus van Audenhoven voort te zetten. Hij was immers ontslagen als pastoor van Wintelre.

Intussen echter was de officiaal van Luik van hogerhand flink op de vingers getikt. Mogelijk zijn hem in de loop van het proces bepaalde zaken duidelijk geworden, waarin het Oirschotse kapittel niet juist handelde en heeft hij deze bij de aartsdiaken van Kempenland aanhangig gemaakt, waardoor hij tevens zijn figuur enigszins kon redden. Het Oirschotse kapittel was altijd krenterig met de toelage voor de waarnemend pastoors. Als de pastoor moest leven van de vrijwillige giften van de parochianen, was dat, zeker in een kleine parochie als Wintelre, geen vetpot en kon dat inkomen niet als een 'competens portio' passend deel' van de kerkelijke opbrengsten gelden. Wij vermoeden, dat de aartsdiaken dit aan het kapittel onder ogen heeft gebracht en het bevolen om een passend inkomen vast te stellen voor de pastoor van Wintelre. Als stok achter de deur zal de aartsdiaken aan allen die wilden, de gelegenheid geboden hebben, om eventuele klachten tegen het kapittel ten overstaan van hem te komen uiten. (Zie bijlage 3 tegen het einde.)

Het kapittel zal daarop een voorstel gedaan hebben voor honorering van de pastoor van Wintelre, waarop de aartsdiaken opdracht gaf aan de pastoor van Oirschot, om dit voorstel in Oirschot (vooral voor de vele aan het kapittel onderhorige priesters) en in Wintelre af te kondigen en iedereen in de gelegenheid te stellen, om zijn zienswijze daaromtrent aan de aartsdiaken bekend te maken. Deze opdracht was getransfigeerd aan het antwoord van de pastoor maar is niet teruggevonden.

In zijn antwoord d.d. 1343.03.17 (bijlage 3) laat pastoor Johannes Gerardi Tonsoris (Jan Gerardszoon Scheeders, ons enkel uit deze vermelding bekend) aan de aartsdiaken weten, dat hij daags tevoren, op de derde zondag van de vasten, in Oirschot en Wintelre heeft laten afkondigen, dat het kapittel van Oirschot de volgende vergoeding voor de waarnemend pastoor van Wintelre heeft vastgesteld: 8 mud rogge en 4 mud gerst op het feest van de H. Andreas (30 november) en 6 pond in gangbare munt op Maria Lichtmis (2 februari) en verder

wat door de parochianen aan de pastoor gegeven wordt zoals brood, eieren en wat gegeven wordt bij het opmaken van testamenten, het doen van jaargetijden, ziekenbezoek en biechtthoren in Wintelre en Vessem. Bij dit laatste dient men te bedenken, dat de pastoors van Vessem en Wintelre in de regel de eerste Mis deden in de buurtparochie en de Hoogmis in hun eigen parochie en bij die gelegenheid ook ter plaatselijke biecht hoorden. Namens het kapittel verzoekt de Oirschotse pastoor aan de aartsdiaken om deze regeling goed te keuren en te bepalen, dat de pastoors van Wintelre daarmee tevreden moeten zijn. Uit de manier waarop verwezen wordt naar de gelegenheid om bij de aartsdiaken hierover te interpellieren, proeven we, dat het kapittel ervan overtuigd is, dat daar niemand zal verschijnen.

Nadat binnen de vastgestelde termijn geen bezwaren waren ingediend, zal de aartsdiaken deze vaststelling hebben goedgekeurd vermoedelijk door een dorsale aantekening op zijn opdracht, die aan de brief van de pastoor was gehecht, en deze hebben teruggestuurd. Zo is de aanwezigheid van deze brief in het kapittelarchief verklaard. Nu is de opdracht van de aartsdiaken met de eventuele dorsale aantekening wel niet gevonden, maar in een lijst van tienden van het Oirschotse kapittel van 1575 - 232 jaar later - vinden we nog exact deze bedragen terug.

Bij de 'lasten van den rogghe' vinden we genoteerd: 'voer den vicaris in Vessem ende Wintelroy 8 mud' en bij de 'lasten van somercoren' (boekweit, gerst en haver) is genoteerd: 'voor den vicaris in Vessem-Wintelroy 4 mud'⁹⁾ Het pastoraat van Vessem en Wintelre was in 1575 verenigd in een persoon.¹⁰⁾

De verhouding tot Wintelre

In de uitspraak in hoger beroep wordt de verhouding vastgelegd zoals die bestaat tussen het Oirschotse kapittel en de kerk van Wintelre. Deze verhouding, zoals die door de procurator in zijn 'libellum' was gesteld en door bewijsstukken gestaafd (*quibusdam instrumentis in modum probationis productis*) werd in de uitspraak aanvaard na ampele overweging (*visis actis et actitatis ... et diligenter examinatis*) en na het inwinnen van de raad van rechtsgeleerden (*communicatoque iurisperitorum consilio*). We kunnen deze verhouding als volgt omschrijven:

Niet de waarnemend-pastoor maar het kapittel is juridisch pastoor van Wintelre. Het kapittel is niet alleen pastoor maar volledig eigenaar van de parochie Wintelre; niet alleen de tienden (helemaal) maar alle inkomsten van de parochie komen toe aan het kapittel. Hierover is wel geen uitdrukkelijke uitspraak gedaan, maar het ligt er wel in opgesloten. Het is ook meer uitdrukkelijk gesteld in de toewijzing door het kapittel aan de waarnemend pastoor d.d. 1343.03.17 van diens vergoeding. Zelfs de meest persoonlijke giften aan de pastoor door de parochianen worden door het kapittel als kapittelleigendom beschouwd en daar toegevoegd aan de waarnemend pastoor.

De door het kapittel overgelegde bewijsstukken zullen verklaringen zijn geweest, dat het de facto sinds mensenheugenis zo geweest is. Daarop duidt ook de formule, dat het kapittel steeds 'in possessione vel quasi' van deze inkomsten is

geweest, m.a.w. wij kunnen wel geen juridische titel overleggen, maar in feite is het altijd zo geweest. De reden is, dat de kerk van Wintelre canoniek verenigd is met die van Oirschot, en de kerk van Oirschot is het kapittel in de kapittel-optiek. Het kapittel wijst de 8 mud rogge en de 4 mud gerst dan ook toe uit de tienden van de parochie Oirschot (de *redditibus, proventibus et iuribus decime infra limites parochie de Oerscot*) die in feite de tienden van het kapittel zijn.

Van deze situatie, dat de inkomsten van Wintelre aan het kapittel toekomen, wordt gezegd, dat ze bestaat, zolang de parochie Wintelre met de parochie Oirschot caconiek verenigd is (*ex quo prefata ecclesia de Winterle eidem Orscotensi ecclesie fuit unita*).

Vanuit ons gezichtspunt zijn wij nu geneigd om te denken, dat de parochie Wintelre eerst zelfstandig bestaan heeft en later met die van Oirschot verenigd is. Deze voorstellingswijze is niet juist. Er zijn in onze omgeving meerdere voorbeelden van caconiek verenigde parochies, zoals Asten en Lierop,¹¹⁾ Helmond en (Aarle-)Rixtel,¹²⁾ Bakel en Deurne,¹³⁾ Waalre en Valkenswaard,¹⁴⁾ Woensel en Eindhoven.¹⁵⁾ In al deze gevallen is de tweede, de dochterkerk, gesticht vanuit de eerste, de moederkerk en nooit volledig daarvan gescheiden. In 'De oude dekenaten' wordt de verhouding aldus kort samengevat: 'De kerk van Woensel was de moederkerk van Eindhoven. Beide waren vanouds genieerd en door een en dezelfde pastoor bediend. Toen in 1399 het kapittel van Eindhoven werd opgericht, werden beide kerken daarbij ingelijfd, zodat het pastoraat van beide parochies van toen af in het bezit was van genoemd kapittel, dat voor elke parochie een vicarius (plaatsvervanger) als dienstdoend pastoor aanstelde'.¹⁵⁾

Het ontstaan van al deze dochterkerken ligt en een grijs verleden, zodat er nauwelijks iets over bekend is. Hoe een dergelijk ontstaan kon verlopen in meerdere etappes en over een periode van vele tientallen jaren, is te zien bij de wording van de dochterkerk Best uit de moederparochie Oirschot, hetgeen zich in recentere tijd heeft afgespeeld en mede daardoor nog in grote trekken bekend is.¹⁶⁾

In feite gold de kerk van Wintelre dus als een hulpkerk van de parochie Oirschot, zodat in de kerkelijke registers Wintelre evenals Vessem bijkerken 'appendices' van Oirschot worden genoemd.¹⁷⁾

Nadat wij deze zaak zo ontleed hebben, lijkt het misschien een raadsel, hoe de officiaal van Luik tot een heel andere uitspraak kon komen in zijn tussenvonnis. Nu was het Oirschotse kapittel het proces voor de officiaal tegen Godefrius van Audenhoven begonnen, vermoedelijk omdat deze zich een deel van de tienden van Wintelre had toegeëigend. Het was van Godefridus een tactische zet, om de zaak om te keren, zichzelf voor te stellen als de benadeelde partij en de aanval te openen op het kapittel. Hij had daarbij de steun van een rechtsfundament, omdat de algemene kerkelijke richtlijn was, dat 'A van de tienden van een parochie bestemd was voor het inkomen van de pastoor. Bij de overdracht van de parochie Oerle aan Postel in 1250 had de toenmalige pastoor van Oerle door handig manoeuvreren weten te bereiken, dat in de akte van overdracht werd vastgelegd, dat 'A van de tienden metterdaad aan hem zou toe-

komen.¹⁸⁾ De kerkelijke voorschriften van die tijd waren echter niet absoluut algemeen. Het oude gewoonterecht had zeer dikwijls voorrang op latere algemene bepalingen. Er waren dus legio uitzonderingen en uit alles blijkt, dat Oirschot door zeer oud gewoonterecht een zeer speciale uitzondering was.

Door de onverhoedse aanval van Godefridus van Audenhoven, gebaseerd op een algemene kerkelijke richtlijn, kan de officiaal ertoe gekomen zijn de zwakere partij voorlopig in het gelijk te stellen, zonder in eerste instantie van diens kant een bewijs te vorderen. Hij sprak immers een tussenvonnissen uit en de definitieve bewijsvoering kon in het vervolg van het proces geleverd worden. Aangezien echter in dit tussenvonnissen het tegendeel van datgene wat het kapittel wilde bewijzen, was aangenomen, werd de verdere procesvoering door het kapittel extra bemoeilijkt, zodat we slechts kunnen concluderen, wat de Utrechtse rechters ook concludeerden, dat het hoger beroep terecht was.

De verhouding die in deze uitspraken werd vastgelegd tussen het Oirschotse kapittel en de parochie Wintelre, gold ook voor Vessem, Knegsel (tot 1443, toen deze parochie werd geïncorporeerd bij het Leuvense kapittel ten bate van de universiteit) Middelbeers en in minder sterke mate voor Bladel. Zij zal vroeger ook gegolden hebben voor Zonderwijk en enige verder zuidelijk gelegen parochies.¹⁹⁾ Het zou dus verstandig zijn van de kant van het kapittel, om deze verhouding meer uitdrukkelijk vast te leggen. Dit is inderdaad gebeurd betreffende de parochie Middelbeers.

In 1360 wendde het Oirschotse kapittel zich tot de nog steeds fungerende aartsdiaken van Kempenland, Reynaldus de filiis Ursi, intussen kardinaal-diaken geworden,²⁰⁾ om hem een authentieke bevestiging van deze situatie te vragen, die door deze gegeven werd in zijn verklaring d.d. 1360.06.28. (Zie bijlage IV.)²¹⁾

Geheel in de lijn van het vonnis betreffende Wintelre wordt daarin verklaard, dat het Oirschotse kapittel uit kracht van bezit sinds mensenheugenis niet alleen pastoor is van de parochie Middelbeers maar bovendien volledig eigenaar, aan wie alle inkomsten van de parochie toekomen, en dat de priester die het kapittel aanwijst om tegen een gepaste vergoeding het pastoraat te bedienen, door het kapittel telkens voor een jaar kan worden aangesteld. De aartsdiaken stelt dit vast, nadat hij in een wettig onderzoek heeft geconstateerd, dat de verklaring van het kapittel op waarheid berust.

Een vaststelling door het kapittel van een gepaste vergoeding voor de waarnemend pastoor van Middelbeers hebben we tot nu toe niet gevonden. Vermoedelijk heeft zij in de lijn gelegen van de vergoeding voor de pastoor van Wintelre met dit verschil, dat in de parochie Middelbeers, die wat groter was dan Wintelre, de pastoor op meer giften van de parochianen kon rekenen, zodat de vergoeding uit de tienden iets lager gesteld was. Wij zien dan ook in de lijst van de kapitteltienden van Oirschot van 1575 als vergoeding 'voer den vicaris in Beers 5 mud rogge en 4 mud gerst' genoteerd.²²⁾ In de kerkelijke registers staan de parochies Vessem, Wintelre en Middelbeers (en soms per vergissing Oostelbeers) gekwalificeerd als bijkerken 'appendices' van de kerk van Oirschot.²³⁾

Bladel wordt in de kerkelijke registers niet vermeld als bijkerk van Oirschot maar als een zelfstandige parochie van de eerste rang (ecclesia integra), die de volledige bijdrage moest betalen aan het bisdom. Het pastoorsinkomen werd gesteld op 30 mud rogge.²⁴⁾ Het Oirschotse kapittel had over Bladel ook niet zo'n absolute zeggingsmacht als over de andere onderhorige parochies en bezat ook slechts een gedeelte van de tienden.

De tienden van het kapittel in Bladel brachten ongeveer 80 mud rogge per jaar op, terwijl die van Vessem, dat slechts ruim de helft van het inwoneraantal van Bladel had, ruim 100 mud per jaar opbracht.²⁵⁾ Toch had het kapittel ook het pastoraat van Bladel en stelde daar een waarnemend pastoor als jaarpriester aan. Deze jaarpriester of vicaris, die een behoorlijk eigen inkomen had aan de giften van de parochianen, kreeg uit de kapitteltienden dan ook slechts een symbolische vergoeding van 6 lopen.²⁵⁾

Dit alles wijst duidelijk in de richting van hetgeen in 1983 als concluderende hypothese in mijn doctoraalscriptie werd gesteld, dat Oirschot de oerparochie is van heel Kempenland, zich uitstrekkend tot Hechtele.²⁶⁾ Overeenkomstig een andere opvatting van kerkorganisatie van de Austrasisch-Frankische kolonisten, die zich vanaf de zevende eeuw in onze streken vestigden, stichtten zij of de (Austrasisch-Frankische) kloosters, die hun koloniën overnamen, kleine parochies binnen het gebied van de oerparochies, waardoor deze gedwongen werden meerdere hulpkerken te bouwen in hun uitgestrekt territorium.

Van deze hulpkerken groeiden de grotere en verder verwijderd liggende hulpkerken het eerst uit tot volledig zelfstandige parochies. Zolang het mogelijk was echter, heeft het Oirschotse kapittel over de onderhorige parochies, Oirschot inclusief, een quasi-bisschoppelijk gezag uitgeoefend.

Middelbeers, Vessem, Wintelre, Knegsel tot 1443 en Bladel waren van de veertiende tot de zeventiende eeuw kerkrechtelijk eigenlijk geen parochies maar hulpkerken van de parochie Oirschot, waar echter in feite de volledige parochiële zielzorg werd uitgeoefend door een vicaris, die door het Oirschotse kapittel telkens voor een jaar werd aangewezen. Bladel, dat een grotere plaats was en verder van Oirschot verwijderd gelegen, had daarbij al een grotere zelfstandigheid als parochie dan de andere plaatsen.

Best kreeg na jarenlange pogingen pas in 1553 de status van min of meer zelfstandige hulpkerk van de parochie Oirschot. Pas bij de teruggave van de kerken aan de katholieken in de jaren 1794/1800 wist Best te bedingen, dat het voortaan een volledig zelfstandige parochie zou zijn.

Uit het voorgaande is gebleken, dat de situatie van hulpkerk van de oerparochie Oirschot voor de genoemde dorpen in het midden van de veertiende eeuw reeds sinds mensenheugenis bestond.

NOTEN

1. Vrgl. J. Lijten, 'Oirschotse kapittelstatuten tot 1500' in *Campinia* jrg. 17 (1987), blz. 5 - 30 en 'Bemoeienissen van de Oirschotse schepenen met pastoorsbenoemingen' in *Oog op Oirschot*, Oirschot 1991, blz. 236 - 243.
2. A.F.O. van Sasse van Yssel, *Collectie charters en handschriften van het provinciaal genootschap van kunsten en wetenschappen in Noord-Brabant 1303 - 1845*, regesten, blz. 9, regist nr. 11.
De 'heren' van die tijd kenden zichzelf blijkbaar het recht toe om - vooral mooie - charters uit archieven mee te nemen en onder zich te houden om ermee te pronken, terwijl ze blijkbaar niet capabel waren om ze te lezen, laat staan te begrijpen. Dank aan dr. J. Sanders van het R.A.N.B. voor zijn bemiddeling om een foto van dit charter te krijgen.
3. R.A.N.B., Archief van het kapittel van Oirschot, dat momenteel door dr. J. Sanders wordt geïnventariseerd; copie aanwezig in het rayondepot Oirschot.
4. '... gerentem se pro vicario perpetuo ecclesie de Winterle'
5. '... perceptio decimarum, fructuum, reddituum et proventuum excrescentium in terris et possessionibus infra limites eiusdem ecclesie de Winterle ipsi ecclesie Orscotensi canonice unite consistentibus ad dictos decanum et capitulum de iure pertinere noscatur
6. Vriendelijke mededeling van collega Lou de Graaff van het Rijksarchief in Utrecht, waarvoor dank.
7. C.C. de Gloppe-Zuijderland, 'De officiaal van Utrecht als beoorkonder van vrijwillige rechtshandelingen ten behoeve van vijf Utrechtse kapittels in de veertiende eeuw', in *Verslagen en mededelingen van de stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlands recht*, nieuwe reeks, deel 3 (1982), blz. 87 - 159, met dank aan mevr. C.C. de Gloppe-Zuijderland voor haar toelichting op de ingewikkelde Utrechtse situatie in die periode.
8. '... quondam rector ut asseruit ecclesie de Winterle
9. A.M. Frenken, *Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, Sint-Oedenrode en Oirschot, 's-Hertogenbosch 1956*, blz. 209 en 210.
10. J. Lijten, 'De pastoors van Vessem, Wintelre en Knegsel vóór 1648', in *De Hooge Dorpen*, Hapert/Eindhoven 1993, blz. 64.
11. G. Bannenberg, A. Frenken, H. Hens, ed., *De oude dekenaten Cuijk, Woensel en Hilvarenbeek in de 15de- en 16de-eeuwse registers van het aartsdiakenaat Kempenland*, dln. 1, 11 en supplement, Nijmegen 1968/70, dl. 1, blz. 136.
12. *De oude dekenaten I*, blz. 191.
13.   I, blz. 157 en 161.
14.   " "   "   blz. 257.
15.   " "   "   blz. 261.
16. Vrgl. J. Lijten, 'Een parochie in wording: Best 1437 - 1553', in *De comme geopend*, Eindhoven 1983, blz. 34 - 59.
17. G.C.A. Juten, *Consilium de Beke*, overdruk uit *Taxandria*, blz. 214.
18. J. Lijten, 'De waarheid omtrent de schenking van Oerle aan Postel', in *Campinia* jrg. 15 (1985), blz. 51 - 70, met name blz. 56 - 59.
19. J. Lijten, 'Hoe Postel Zonderwijk veroverde', in *Campinia* jrg. 9 (1979), blz. 74 - 81 en 122 - 129; en *Onderzoek naar het ontstaan van het Christendom in Oirschot en omgeving (beperkt uitgegeven doctoraalscriptie)*, Oirschot 1983.

20. L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch I*, Sint-Michielsgestel 1870, blz. 107 noemt Reynaldus de Filiis Ursi, kardinaal-diaken, pas vanaf 1347 als aartsdiaken van Kempenland als opvolger van zijn naamgenoot en vermoedelijk familielid Napoleon de Filiis Ursi, die in 1347 op negentigjarige leeftijd als kardinaal was overleden te Avignon. Uit de brief van de pastoor van Oirschot d.d. 1343.03.17 blijkt, dat Reynaldus in 1343 reeds aartsdiaken van Kempenland was. Na het overlijden van Napoleon zal hij deze ook als kardinaal zijn opgevolgd.
21. R.A.N.B., A.K. .0., nog ongenummerd.
22. Zie noot 9.
23. Juten, *Consilium*, blz. 213 e.v.; *Oude dekenaten*, supplement, blz. 398 e.v.
24. Juten, *Consilium*, blz. 26.
25. Frenken, *Documenten*, blz. 209. Volgens de huizentelling van 1596 had Bladel 158 huizen en Vessem 85: R.v.D.v.B., blz. 535.
26. Lijten, *Onderzoek*.

BIJLAGE 1 - 1342.06.19 Utrecht

De deken van het kapittel van Sint Marie te Utrecht, mede namens zijn collega-rechters, de deken van het kapittel van Sint Jan te Utrecht en de officiaal van Utrecht, als college van hoger beroep aangewezen door de H. Stoel, doet uitspraak in de appèlzaken van de deken en het kapittel van Oirschot tegen het tussenvonnissen van de officiaal van Luik in de zaak van het Oirschotse kapittel tegen Godefridus van Audenhoven, waarnemend pastoor van Wintelre, die zich gedraagt alsof hij rechtens pastoor is, bij welk tussenvonnissen de officiaal de inkomsten uit de tienden aan Godefridus had toegewezen en het kapittel veroordeeld in de kosten, door hem getaxeerd op 85 pond en 7 stuivers. Het college van appèl vernietigt het tussenvonnissen en de taxatie van de officiaal en veroordeelt Godefridus in de kosten, door het college nader vast te stellen.

Origineel: **R.A.N.B.**, *Collectie charters en handschriften van het Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen in Noord-Brabant*, inv. nr. 11.

In Dei nomine. Amen. Decanus ecclesie beate Marie Traiectensis, iudex una cum venerabilibus viris, dominis decano ecclesie beati Johannis Traiectensis necnon officiale Traiectense, iudicibus, nostris collegis, auctoritate apostolica cause et partibus infrascriptis deputatis, qui quidem decanus et officialis vices suas cum clausula 'donec' nobis in hac parte commiserunt, delegatus, notum facimus universis, quod cum in causis appellationum pro parte venerabilium minorum decani et capituli ecclesie Orschotensis Leodiensis dyocesis contra Godefridum de Audenhoven, gerentem se pro rectore seu vicario perpetuo ecclesie de Wintelree eiusdem dyocesis, ab interlocutoria per venerabilem virum dominum officialem Leodiensem lata ad sedem apostolicam interiectarum coram nostris collegis predictis traxissent in causam, tunc decanatu ecclesie beate Marie Traiectensis predictae vacante, decanus et capitulum predicti ac eidem Godefrido libellum obtulissent talis continentie et tenoris: 'Coram vobis venerabile viro domino Henrico

decano ecclesie sancti Johannis Traiectensis ac etiam officiale Traiectense iudice una cum decano ecclesie sancte Marie Traiectensis cum illa clausula 'Quod si non omnes etcetera' in causis infrascriptis a sede apostolica delegatis dicit et in hiis scriptis proponit Everardus Foec, clericus, procurator venerabilium virorum dominorum decani et capituli ecclesie Orscotensis Leodiensis dyocesis, procuratorio nomine pro ipsis et eorum ecclesia Orscotense predicta contra Godefridum de Audenhoven, gerentem se pro vicario perpetuo ecclesie de Winterle eiusdem dyocesis et quamlibet aliam personam intervenientem in iudicio legitime pro eodem, quod licet perceptio decimarum, fructuum, reddituum et proventuum ex crescentium in terris et possessionibus infra limites parochie eiusdem ecclesie de Winterle ipsi ecclesie Orschotensi canonice unite consistentibus ad dictos dominos decanum et capitulum de iure pertinere noscatur et tam ipsi decanus et capitulum essent quam predecessores eorum fuissent in possessione vel quasi iuris percipiendi dictas decimas ex qua prefata ecclesia de Winterle eidem Orschotensi ecclesie fuit unita, tamen, quia Godefridus de Audenhoven prefatus ipsos decanum et capitulum in possessione decimarum huiusmodi perturbare et molestare indebite presumebat, prefatus decanus et capitulum eundem Godefridum super hiis, petendo eum ad desistendum ab huiusmodi perturbatione et molestatione condemnari et compelli, coram officiale Leodiense non ex delegatione apostolica fecerunt ad iudicium evocari, verum prefato Godefrido, postquam aliquamdiu in causa huiusmodi coram dicto officiale Leodiense inter dictas partes processum fuerat, mendaciter proponente coram officiale predicto, quod ipsi decanus et capitulum eum in possessione pacifica perceptionis decimarum huiusmodi existentem possessione, ipsa lite huiusmodi coram eo pendente, per violentiam spoliarent et petente se restitui ad possessionem eandem et hec tamquam attemptata revocari, prefatus officialis quamquam dictus Godefridus proposita huiusmodi coram eo, ad que probanda admissus fuit, non probavisset, per suam ut dicebat interlocutoriam pronunciavit dictum Godefridum ad possessionem percipiendi dictas decimas fore et esse restituendum ac attemptata per ipsos decanum et capitulum contra dictum Godefridum circa perceptionem decimarum huiusmodi revocanda fore illaque etiam revocando ipsos decanum et capitulum in expensis per partem alteram coram eo in huiusmodi causa factis nequiter condemnando, earum taxatione sibi imposterum reservata, propter que pro parte dictorum decani et capituli sentientium ex hiis indebite se gravari, fuit in scriptis, petitis etiam debite apostolicis, et alias legitime ad ipsam sedem apostolicam appellatum, ac idem officialis Leodiensis, huiusmodi appellatione contempta, dictas expensas in octuaginta quinque libris et septem solidis usualis monete illud etiam nimis excessive ac immoderate taxavit, propter quod pro parte dictorum decani et capituli fuit iterato legitime ad sedem appellatum eandem, unde cum huiusmodi appellationis cause vobis ac decano sancte Marie predicte cum dicta clausula 'Quod si non omnes etc.' a dicta sede sint audiende commisse et fine debito tractande, nullusque ad presens sit decanus ecclesie sancte Marie predicte, petit procurator predictus per vos pronunciari, decerni et declarari, appellationes predictas et earum quamlibet fuisse et esse iustas, ipsasque interlocutoriam pronunciatio-

nem et taxationem ipsius officialis Leodiensis nullas et cassas vel saltem, si que sint, iniquas et male et perperam factas ac fore revocandas et etiam revocari et pro parte ipsorum decani et capituli fuisse et esse bene et legitime appellatum, et postmodum in principali negotio per vos procedi prout de iure fuerit procedendum et alias in et de premissis statui, fieri et decerni quod faciendum erit de iure, et hec petit idem procurator omni iure, modo et causa quibus melius potest, cum expensis, fructibus, dampnis et interesse, salvo iure corrigendi, declarandi etc.'

Lite igitur super huiusmodi libello legitime contestata posito et reviso, quibusdam instrumentis in modum probationis productis proparte dictorum dominorum decani et capituli cum actis et actitatis cause, conclusimus in contumaciam partis adverse, ipsa parte ad hoc tamen prius legitime vocata et citata, procuratore dictorum dominorum decani et capituli, non obstante dicti Godefridi contumacia, ulterius in eisdem appellationum causis humiliter procedi petente, dieque prefixa ad audiendum quid iuris seu nostram interlocutoriam super premissis, idem procurator dictorum decani et capituli coram nobis comparuit quandam litteram cessionis et litis renunciationis sigillo eiusdem Godefridi, ut prima facie apparuit, sigillatam exhibuit et cum instantia a nobis dictam nostram interlocutoriam fieri postulavit.

Nos vero, visis actis et actitatis tam coram dictis officiale Leodiense ac collegis nostris quam coram nobis et diligenter examinatis, ad supplicationem prefati procuratoris decani et capituli predictorum, Dei nomine invocato communicatoque iurisperitorum consilio, interloquendo pronunciamus appellationes predictas et earum quamlibet esse et fuisse iustas ipsasque interlocutoriam pronunciationem et taxationem ipsius officialis Leodienses iniquas, male et perperam factas ac fore revocandas ac etiam quidquid earum occasione secutum est revocamus pro parteque ipsorum decani et capituli prefatorum bene et legitime fuisse appellatum, partem adversam ipsis decano et capitulo supradictis in expensis factis et faciendis condemnantes, earum taxatione nobis in posterum reservata. Actum et pronunciatum presente procuratore predictorum dominorum decani et capituli anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo feria quarta post beatorum Viti et Modesti martyrum.

N.B. Het uithangend zegel van de deken is met de staart verloren gegaan.

BIJLAGE 2 — 1342.07.24 Utrecht

De deken van het kapittel van Sint Marie te Utrecht, mede namens zijn collega-rechters, de deken van het kapittel van Sint Jan te Utrecht en de officiaal van Utrecht, als college van hoger beroep aangewezen door de H. Stoel, doet uitspraak in de zaak van het interdict, dat door Godefridus van Audenhoven, eertijds rector van de kerk van Wintelre, was onderhouden, omdat hij hangende het proces voor de officiaal van Luik tussen hem en het kapittel van Oirschot

door dit kapittel van zijn inkomsten uit de tienden beroofd zou zijn. Het college verklaart, dat dit interdict ten onrechte door hem is onderhouden en dat er helemaal geen interdict bestaan heeft.

Origineel: R.A.N.B., Arch. Kapittel Oirschot, inv. nr.

Decanus ecclesie beate Marie Traiectensis, iudex in causa appellationis una cum venerabilibus viris dominis decano ecclesie sancti Johannis Traiectensis ac officiale Traiectense, nostris collegis, qui vices suas in hac parte nobis commiserunt, tamen non in totum, partibus infrascriptis a sede apostolica deputatis, universis presentia visuris facimus manifestum, quod cum Godefridus de Audenhoven, quondam rector ut asseruit ecclesie de Winterlee Leodiensis dyocesis, interdictum seu cessationem divinorum in eadem ecclesia auctoritate statutorum synodaliū Leodiensium servaverit pro eo quod decanus et capitulum ecclesie Orscotensis eiusdem dyocesis eundem Godefridum perceptione fructuum decimarum terrarum infra limites eiusdem ecclesie sitarum ad ipsam ecclesiam de Winterlee ut asseruit pertinentium ac lite et causa inter ipsos decanum et capitulum ex una et dictum Godefridum parte ex altera super eisdem decimis coram venerabile viro domini officiale Leodiense tunc pendentibus et in quorum possessione extitit, ut asseruit, spoliarunt ipseque officialis Leodiensis, lite et causa sic inter easdem partes pendentibus coram eo, per suam interlocutoriam pronuntiavit pefatum Godefridum a) possessione perceptionis fructuum decimarum predictarum ante litem motam coram eo inter predictas partes extitisse per pefatos decanum et capitulum b) spoliasset, a qua quidem interlocutoria fuit pro parte eorundem dominorum contra dictum Godefridum ad sedem apostolicam appellatum et tam coram nobis quam dictis nostris collegis ex commissione sedis apostolice in ipsa appellationis causa aliquamdiu litigatum.

Tandem nos in huiusmodi appellationis causa rite et legitime procedentes interloquendo pronuntiamus pro parte dictorum dominorum fuisse et esse bene et legitime appellatum ac per dictum officialem male et perperam processum et quidquid post et contra appellationem predictam innovatum extitit et secutum, cassum, irritum atque nullum.

Quapropter tenore presentium decernimus et declaramus pefatum Godefridum interdictum seu cessationem divinorum in dicta ecclesia de Winterle male et indebite observasse et interdictum seu cessationem in ipsa ecclesia occasione premissorum minime esse vel etiam extitisse.

Datum anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo in vigilia beati Jacobi apostoli.

- a) Hier is 'ex' doorgehaald.
- b) Hier is doorgehaald: 'dictum Godefridum possessione huiusmodi'. Het volgende woord: 'spoliasset' had eveneens doorgehaald moeten worden en vervangen door 'spoliatum'.

N.B. Het uithangend zegel van de deken is verloren gegaan.

BIJLAGE 3 — 1343.03.17 Oirschot

Johannes Gerardszoon Scheeders, waarnemend pastoor van Oirschot, deelt mee aan Reynaldus de filii Ursi, aartsdiaken van Luik, dat hij op diens bevel in de kerken van Oirschot en Wintelre heeft laten afkondigen, dat het kapittel van Oirschot aan de rector van de kerk van Wintelre als passend deel uit de tienden van de parochie Oirschot heeft toegewezen: 8 mud rogge en 4 mud gerst op Sint-Andriesdag en 6 pond op Lichtmis en verder alle giften, die door de parochianen bij verschillende gelegenheden worden geschonken, en verzoekt namens het kapittel aan de aartsdiaken om deze toewijzing te bevestigen.

Origineel: R.A.N.B., Arch. Kapittel Oirschot, inv. nr.

Venerabili viro ac domino suo, domino Reynaldo de filii Ursi, Dei gratia archidiacono Leodiensi, Johannes Gerardi Tonsoris de Oerscot, presbyter officians ecclesiam de Oerscot, debitam reverentiam in mandatis.

Noveritis, quod virtute vestri mandati, cui modo presens hec scedula est transfixa, accessi ad ecclesias de Oerscot et de Winterle die dominica qua cantatur Oculi fecique in qualibet dictarum ecclesiarum facere publice proclamationem infra missarum sollempnia populo congregato, quod decanus et capitulum ecclesie de Oerscot assignaverunt perpetue vicarie sue de Winterle pro certa et competentia portione rectoris eiusdem vicarie qui est et pro tempore erit, ab eisdem levanda et habenda singulis annis in futurum de redditibus, proventibus et iuribus decime infra limites parochie de Oerscot provenientibus ad dictos decanum et capitulum spectantibus octo modios siliginis et quatuor modios ordeī mensure Oerscotensis in festo beati Andree apostoli et sex libras monete communiter currentis in festo Purificationis beate Marie virginis necnon oblationes, panes et ova, testamenta, anniversaria, visitationes infirmorum et confessiones apud Winterle et Vessem provenientes et proventuras; vobisque decanus et capitulum predicti supplicassent, quod huiusmodi assignationem reddituum per ipsos vicarie de Winterle predictae sic factam auctoritate vestra approbare vestrumque consensum dignaremini adhibere, quod rectores de Winterle predicti de dicta portione perpetuo contenti manerent; ortamque nichilominus peremptorie coram vobis Leodii ad feriam quartam hora prime post dictam proclamationem omnes et singulos sua dicentes aut credentes interesse contra dictos decanum et capitulum ad dicendum et allegandum contra premissa quidquid velint et ulterius procedendum ut ius erit cum intimatione debita et consueta etc. et omnia alia, que in mandato vestro contenta fuere, secundum tenorem fideliter sum exsecutus, quod vobis et omnibus sub sigillo meo presentibus appenso duxi significandum datis anno a nativitate Domini Mm° CCCm° XLIIIIm° feria secunda post Oculi videlicet decima septima mensis marcii.

N.B. Deze brief was getransfigeerd aan de opdracht van de aartsdiaken, welke echter evenals het zegel van de pastoor verloren is gegaan.

BIJLAGE 4 — 1360.06.26

Reynaldus de filiis Ursi, kardinaal-diaken en aartsdiaken van Kempenland, be-
veestigt op verzoek van het kapittel van Oirschot en na grondig onderzoek, dat
de kerk van Middelbeers een bij kerk is van de kerk van Oirschot en dat alle in-
komsten van Middelbeers aan het kapittel toekomen, welk kapittel jaarlijks een
geschikte priester aanwijst om tegen een passende vergoeding de parochiële ziel-
zorg in Middelbeers waar te nemen.

Origineel: R.A.N.B., Arch. Kapittel Oirschot, inv. nr.

Universis presentes litteras visuris et auditoris Renaldus de filiis Ursi, Dei gratia sancti
Adriani dyaconus cardinalis, archidiaconus de Campinia in ecclesia Leodiense, sa-
lutem in Christo sinceram.

luste potentium desideriiis, si nichil est quod obviet, favorabiliter fore annuendum
canonice sanxiones docuerunt; sane venerabilium virorum decani et capituli eccle-
sie beati Petri Oerscottensis nostri archidyaconatus ac Leodiensis dyocesis applica-
tio nobis oblata continebat, ut cum ipsi a tanto tempore de cuius contrario memoria
hominum non habetur et supra ac infra citraque continue fuerunt in pacifica pos-
sessione iuris vel quasi, percipientes decimam grossam et minutam ecclesie parochi-
alis de Middelbeerze dicte ecclesie Oerscottensis appendicis consistentis archidyacona-
tus et dyocesis predictorum cum omnibus et singulis fructibus et redditibus, proven-
tibus, obventibus, iuribus et emolumentis eiusdem, data tamen seu soluta ex illis com-
petente mercede seu portione presbytero annuali qui eam ad hoc per ipsos decanum
et capitulum deputatus officiare consuevit aut officiat pro tempore in divinis, ac ad
ipsos huiusmodi fructus, redditus, proventus, obventus, iura et emolumenta per long-
cum perceptionem prenotati temporis iure domini vel quasi spectare dinoscuntur,
nos huiusmodi possessionem iusque sibi ex premissis quesitum ac quidquid ex hiis
et ob ea secutum fuerit confirmare et approbare et nichilominus ipsis, ut in dicta
parochiale ecclesia annualem presbyterum pro divinis celebrandis et qui curam ple-
bis commisse gerat deputare valeant, indulgere dignaremur. Cuiusmodi supplicatio-
ni tamquam iuri consone favorabiliter annuentes, quia per inquisitionem legitimam
super hiis factam repperimus premissa veritate fulari, hinc est quod nos possessionem
ac prescriptionem predictas iusque sibi ex illis quesitum ac quidquid ex hiis et
ob ea secutum est, quantum ad nos pertinet, auctoritate nostra in Dei nomine ap-
probamus et confirmamus eidem decano et capitulo ut universos et singulos fruc-
tus, redditus, proventus, obventus, iura et emolumenta dicte parochialis ecclesie
deinceps colligere, hactenus etiam collectos ac imposterum colligendos sibi lucrifa-
cere et in suos usus applicare atque nichilominus presbyterum ydonium annalem qui
eandem ecclesiam in divinis mediante mercede competente officiet et curam plebis
commisse gerat, deputare ut assuerunt singulis annis valeant, benigniter indulgentes
harum testimonio litterarum sub sigillo nostro concessarum et datarum anno a nati-
vitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo mensis junii die vicesima octava.

N.B. Het uithangend zegel van de aartsdiaken is verloren gegaan.

II. DE KANTERSCHE VELDEN IN BEST

door R. Rosier

werkgroep Bewoning en bebouwing, Heemkundekring Best

In Campinia nummer 60 is door H. Mijland geschreven over de fundaties Oirschot-
Best, dus in de situatie van vóór 1819, en over de regelingen die ten aanzien van
deze fundaties moesten worden getroffen toen Best zelfstandig was geworden.)
Bij deze fundaties werd ook genoemd 'De Cantorij', die eigenlijk geen fundatie
was in de zin van de andere genoemden. Het was een stichting bestemd voor
het levensonderhoud van de cantor, of voorzanger, die verantwoordelijk was
voor de goede gang van zaken bij het zingen van de liturgie tijdens de diensten
van het kapittel van de Sint-Petruskerk te Oirschot.²⁾ Het bezit van de fundatie
is onder de volgende benaming: 'Beneficentie der Kantorije van 't Hoogaltaar in
de St. Petruskerk te Oirschot', geregistreerd in de in 1830 aangelegde primaire
legger van het kadaster, onder nummer 346.³⁾ Dit complex landbouwgronden
nam in Best zo'n specifieke plaats in, dat het in de kadastrale administratie een
aparte *gehucht-naam* kreeg, namelijk de Kantersche velden. Deze optekening
is als een bevestiging te zien van de naam, waaronder de bewoners van Best en
zeker die van de Vleut deze percelen aangeduid hebben.

De grondslag voor dit beneficentie werd in 1491 gelegd door de Bestenaar Engel-
bert van de Spijker, kanunnik te Keulen. In zijn testament werd bepaald dat
de ouderlijke boerderij van Engelbert in het bezit komt van de collator van de
Cantorij.⁴⁾ De overige goederen onder Oirschot en Woensel bestemde hij voor
het levensonderhoud van de cantor. Zijn neef Beertkinus van de Spijker moest
de stichting tot uitvoering brengen en deed dit in 1501.

In oude belastingkohieren, aangelegd rond 1650 en bijgehouden tot circa 1810,
wordt de nalatenschap van Engelbert onder twee hoofden omschreven:
als bezit van de Collator van de Cantorij, zijnde een huis met aanstede, opper-
vlakke 1½ lopensaet;
als bezit van De Cantorij te Oirschot, bestaande uit 6 percelen land, waarvan
1 te Naastenbest.⁵⁾

In de loop der jaren is het bezit uitgebreid, wat uit de aantekeningen in het ka-
dasterarchief is op te maken. Dit archief in 1830 aangelegd. Hierbij moet aan-
getekend worden dat sindsdien slechts sprake is van landerijen. Het zijn percelen
weiland, hakhout en hooilanden, die te samen 8.50.10 ha groot zijn. Bij een to-
taal van tien percelen komen we dus op een gemiddelde van ongeveer 0.85 ha
per perceel, dus zeker geen geringe omvang. Zij lagen in Verrenbest, in de Vleut
tegen de grens van Sint-Oedenrode, in een gebied dat toentertijd nog tot de
nauwelijks ontgonnen natte broekgronden behoorde.

De fundatie die dus deze gronden niet perse' bedrijfsmatig behoefde te exploiteren kon hier kennelijk toch wel voldoende inkomsten uit putten, onder andere met de verkoop van hakhout, schaarhout, heideplaggen, hooi en dergelijke.

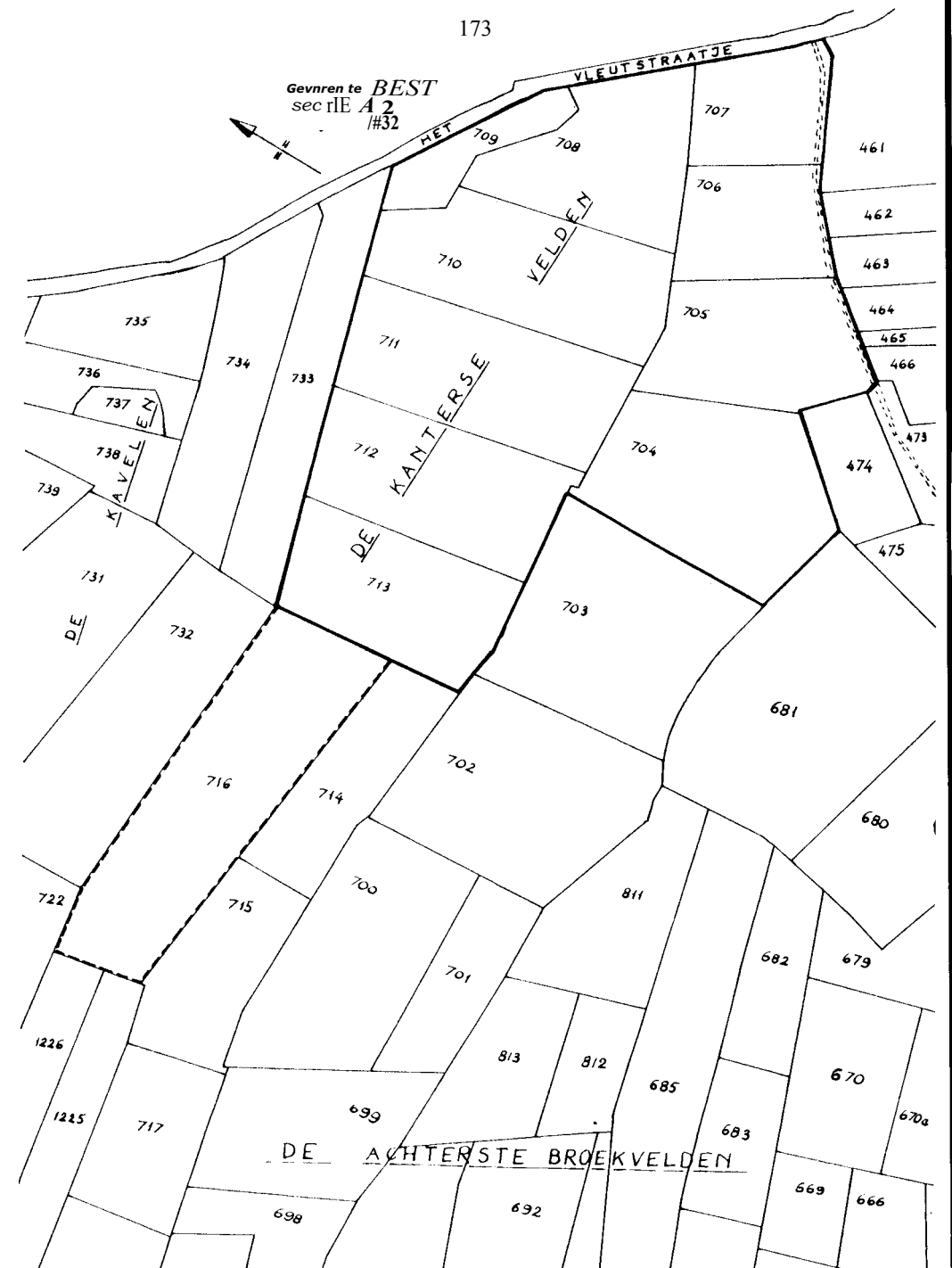
Verder had de fundatie nog in bezit een perceel weiland, sectie A 716 groot 1.54.90 ha, een heideperceel sectie B 219 groot 1.66.40 ha, een groot perceel op de Bestsche Heide sectie C 980 van 5.10.70 ha en nog een akker sectie E 451 groot 1.16.50 ha. Bij elkaar zijn deze percelen 9.48.50 ha groot, zodat het totale bezit van de Cantorij 17.98.60 ha bedroeg. Op zo'n bezit kon een grote boerderij trots zijn.

Zoals hiervoor al is opgemerkt 'de Kantersche Velden' zijn lange tijd een begrip geweest, al werd het misschien meer verbonden met de familie van den Spijcker dan met de beneficiant in Oirschot. De aanduiding was vanaf 1830 als kadastraal toponiem ingeburgerd. Jammer genoeg zijn vanaf de jaren 1937-'38 ook deze gronden van sectie A ingebracht in de ruilverkaveling Best-St. Oedenrode. En zoals zo vaak, dan wordt er landschappelijk en ook historisch wel wat op z'n kop gezet en gaat er veel verloren.

De oorspronkelijke ligging van de Kantersche Velden blijkt uit bijgaande reproductie van de Kadasterkaart. Hieruit zien we dus dat wat met de Kantersche Velden wordt aangeduid een mooi aaneengesloten blok landbouwgronden was van 8.50.10 ha. De hedendaagse bezittingen bestaan uit een achttal verspreid liggende percelen tot een totaal van 17.21.10 ha. De totale eigendom is dus in de loop der jaren redelijk in stand gebleven. Wat **verloren** is gegaan is jammer genoeg de aanduiding van een aantal percelen, waarvan men van vroeger uit wel eens gehoord heeft, maar die de hedendaagse Bestse mens nauwelijks meer kan duiden. Voorheen was dit een zo specifiek begrip, namelijk de Kantersche Velden.

NOTEN

1. Mijland, **H.J.M.**, Bestse fundaties, in: **Campinia** 1986 pg. 15 e.v. Zie ook: De afscheiding van Best en de verdeling van de godshuizen en fundaties, in: **Campinia** (1985) pag. 141-144 en 188-198.
2. Peijnenburg, J.W.M., De Cantorij van Oirschot, in: **De Comme geopend: geschiedkundige opstellen uit de Kempen**, Eindhoven 1983, pag. 61-70 en Frenken, A.M., **Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, Sint-Oedenrode en Oirschot**, 's-Hertogenbosch 1956, pag. 176.
3. Suijkerbuijk, J.A.S.M., **Inventaris van de archieven van de gemeente Best**, Oirschot 1986: inventarisnummer 981.
4. Zie Frenken, pag. 176.
5. Oud-administratief archief Oirschot-Best, verpondingskohieren Kerkhof I fol.72, II fol.160vo, III fol.203 en IV fol.155; idem Naastenbest V fol.63vo en VI fol.62.

De nrs. 704-713 (vetomlijnd) vormen de 'Kantersche Velden'.
Kadastraal minuutplan 1832 / Sectie A, 2e blad (detail) / reproductie H. Teurlincx.

III. **ZEELST 1832:**
EIGENAREN VAN DE PERCELEN IN DE KOM

door A.M.J.G. van Run

Aan de hand van de kadastrale kaart van de kom van de gemeente Zeelst (zie afbeelding) en de oorspronkelijke kadastrale leggers, aangelegd in 1832, is na te gaan wie in dat jaar eigenaar was van de daar staande huizen met bijbehorende percelen.

In de volgende lijst worden die eigenaren gegeven. In principe zijn de kadastrale perceelsnummers als volgorde gekozen. De percelen zijn geordend naar straatnaam en eigenaar. Dat wil niet zeggen dat de adressering ook aan die straat is. Verder is de omschrijving van de sectie en het bijbehorend sectie-nummer vermeld.

Broekweg

weduwe Gijsbertus van Lotringen	huis, schuur en erf	B 1222
	huis, schuur en erf	B 1223
	bouwland	B 1219
kinderen Gerardus Senders	weiland	B 1220
Johannes van Rooij	weiland	B 1221

Blaarthemse weg

Rooms Katholieke gemeente Zeelst	pastorie, schuur en erf	B 1224
	(op de kaart staat per abuis B 1324)	
	tuinen	B 1225-1227
Arnoldus H. Beijsens	huis en erf	B 1228
	tuin	B 1229
Antonie Joseph de Wit	huis, schuur en erf	B 1231
	tuin	B 1230
Armen van Zeelst	bouwland	B 1232
Gemeente Zeelst	huis, schuur en erf	B 1233
	schoolhuis	B 1234
	tuin	B 1235
Johannes van Rooij	huis, schuur en erf	B 1236
	tuin	B 1237
Norbertus Johannes Janssens	huis en erf	B 1244
	schuur en erf	B 1242
	tuin	B 1238

Kruisstraat

weduwe Jan Lodewijks	huis	B 1245
	schuur en erf	B 1243
	tuin	B 1239
Wilhelmus Godefridus Janssens	huis en erf	B 1246
	huis, schuur en erf	B 1241
	huis	B 1241a
	tuin	B 1240
Adriana Senders	huis en erf	B 1247
	huis en erf	B 1250
	tuinen	B 1248-1249
Hendrik van Keulen	huis, schuur en erf	B 1251
	tuin	B 1252
Jan van Son	huis, schuur en erf	B 1254
	tuin	B 1253
Gerardus de Wit	huis, schuur en erf	B 1257
	tuin	B 1258

Heuvel

Thomas de Groot	huis, schuur en erf	B 1260
	(niet op kaart ingetekend)	
	tuin	B 1261
	weiland	B 1259
weduwe Lambert van Lotringen	huis en erf	B 1263
	bouwland	B 1262
Johannes W. van der Sanden	huis, schuur en erf	B 1264
	tuinen	B 1265-1267
kinderen Gijsbertus van der Kruisjen	huis, schuur en erf	B 1268
	tuin	B 1269
	weiland	B 1270

Djept

kinderen Gijsbertus van der Kruisjen	huis en erf	B 1271
	tuin	B 1274
weduwe Gerardus Tops	huis en erf	B 1272
	tuin	B 1273
kinderen Gijsbertus van der Kruisjen	huis, schuur en erf	B 1276
	tuin	B 1275
	bouwland	B 1281

Heuvel

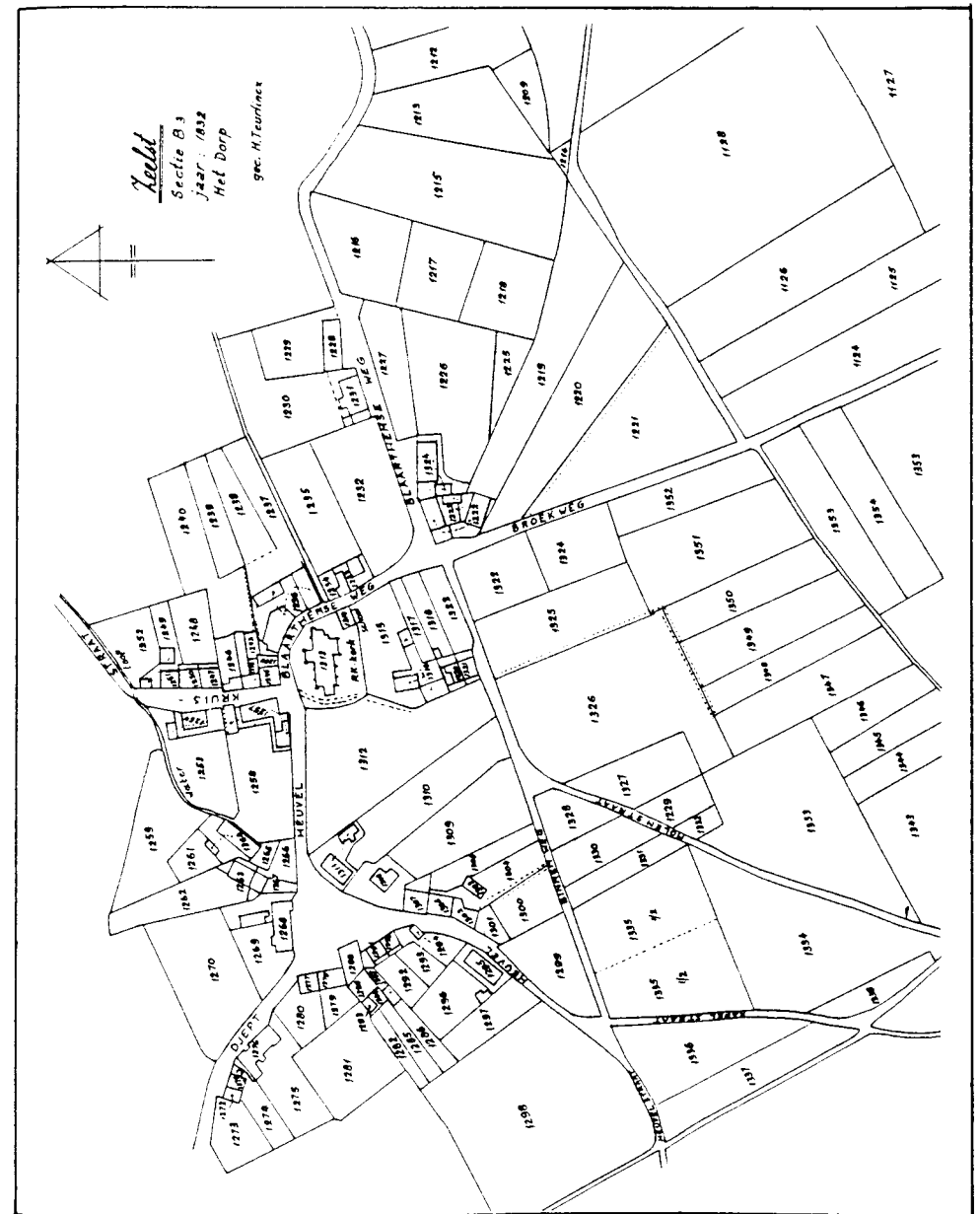
Johannes van de Luijtelaar	huis	B 1277
	tuin	B 1280
weduwe Jan Boogers	huis en erf	B 1278
	tuin	B 1279
kinderen Adriaan van Erkel	huis	B 1283
	tuinen	B 1282, B 1284-1285
	huis en erf	B 1287
	tuin	B 1286
	huis	B 1287a
	(niet op kaart ingetekend)	
	tuin	B 1288
Antonie Janssen	huis en erf	B 1289
	huis, schuur en erf	B 1290
	tuin	B 1293
	huis en erf	B 1291
	tuinen	B 1292, 1294
	huis en erf	B 1295
	tuin	B 1296
	weiland	B 1297
kinderen Gijsbertus van der Kruijzen	weiland	B 1298
weduwe Gijsbertus van Lotringen	bouwland	B 1299

Binnenweg

Jan van der Linden	tuin	B 1300
--------------------	------	--------

Heuvel

Jan Rudolf Hirzel	huis, schuur en erf	B 1302
	weiland	B 1301
	tuinen	B 1304-1305
	huis en erf	B 1306
Jan van der Linden	huis en erf	B 1307
	schuur	B 1303
Jan van Brussel	huis en erf	B 1308
	tuin	B 1309
Willem van Mierlo	huis, schuur en erf	B 1311
	tuin	B 1310

Blaarthemse weg

Rooms Katholieke gemeente Zeelst	kerk en kerkhof	B 1313
Gemeente Zeelst	school	B 1314
kinderen Gerardus Senders	huis, schuur en erf	B 1316
	tuin	B 1315
	weiland	B 1312
kinderen Adriaan van Erkel	huis, schuur en erf	B 1319
	(niet op kaart ingetekend)	
	tuinen	B 1317-1318

Binnenweg

kinderen Adriaan van Erkel	huis en erf	B 1320
	huis en erf	B 1321
	tuin	B 1322

**** AANKONDIGING ****

Op 24 november 1993 te 15.00 uur zal drs. M. Verweij in de Promotiezaal van de Universiteitshalle, Naamsestraat 22 te Leuven, zijn proefschrift **Het thema Tobias in het Neolatijnse schooltoneel in de Nederlanden in de 16de eeuw. De Tobaeus van Cornelius Schonaeus (1569) en de Tobias van Petrus Vladeraccus (1598)** verdedigen. Promotor zal daarbij zijn prof. dr. J. IJsewijn.

Michiel Verweij werd op 8 juli 1964 te Oirschot geboren, volgde zijn middelbare opleiding aan het Jacob Roelandslyceum te Boxtel en studeerde vervolgens aan de K.U.Leuven klassieke filologie (licentiaatsdiploma in 1986) en middeleeuwse studies (diploma in 1987). Van zijn hand verschenen in diverse tijdschriften en in **Oog op Oirschot** enkele artikelen, vooral over Petrus Vladeraccus, alsmede een monografie **Vladeracci tres, pater et filii, poetae Latini Silvaeducenses** (saec.XVI ex.) (Romae, 1991 [immo:1992]) en enkele Latijnse gedichten onder de naam Michael Pratensis.

IV. DE BESTUURSORGANISATIE VAN OIRSCHOT

door J. Lijten

In oorsprong is de plaatselijke bestuursorganisatie gegroeid uit de rechtspraak. De schepenen waren dan ook tot 1811 rechtsprekend college en daarnaast het dagelijks bestuur van de plaatselijke gemeenschap. In zijn oudste vorm was het schepencollege vermoedelijk het totale bestuur. Naast de schepenen kwamen er al in oude tijden gezworenen voor. Hun taak was van oorsprong vermoedelijk het beheer van de gemeynt gronden.

Pas in de tweede helft van de veertiende eeuw krijgen we een meer exacte kijk op de organisatie van het dorpsbestuur. Dit hangt samen met een verandering die toen heeft plaatsgegrepen. Tot 1378 werden de schepenen dikwijls van jaar tot jaar herbenoemd, zodat het kringetje van regenten erg klein was en men zelfs kon spreken van een oligarchie. Hiertegen zal verzet zijn gerezen vanuit de subtop, die ook wel eens aan bod wilde komen om schepen te worden.¹⁾ De nieuwe regeling werd, zij het op onvolledige wijze, vastgelegd in een oorkonde van hertogin Johanna van 1378.²⁾ Daarin werd bepaald, dat de schout van Kernpenland ieder jaar met Kerstmis 'van onsen wegen' nieuwe schepenen zou benoemen en beëdigden 'ende dat met rade der seven scepenen die in't jair voirleden scepen geweest syn'. Door gewoonte werd deze bepaling zo uitgelegd, dat de voordracht door de aftredende schepenen van hun opvolgers bindend was voor de kwartierschout. De aftredende schepenen zouden een jaar lang gezworenen zijn. Uit de feitelijke gang van zaken blijkt, dat de afgetreden schepenen ook in het tweede jaar na hun aftreden niet herbenoembaar waren maar pas in het derde jaar.³⁾ De hertogelijke kanselarij zal vergeten hebben dit deel van de Oirschotse afspraak in de oorkonde op te nemen. Wat het af- en aantreden der schepenen met Kerstmis (na 1500 werd dit verzet naar Nieuwjaar) en het niet-herbenoembaar-zijn voor het derde jaar betreft, week Oirschot af van het gebruik in 's-Hertogenbosch en meerdere plaatsen in de Meierij, waar de schepenen af- en aantraden op 1 oktober en geen bepaling van onbenoembaarheid gold.⁴⁾

Vanaf 1378 zien we dus in Oirschot de volgende bestuurlijke situatie. De zeven schepenen vormden tesamen met de schout en de secretaris het dagelijks bestuur van het dorp zoals nu B & W. Zij zullen praktisch elke zondag na de hoogmis zijn samengekomen en nog dikwijls door de week (naast hun samenkomsten als rechtsprekend college op woensdag om de veertien dagen).

Wanneer een der schepenen in de loop van het jaar overleed of naar elders vertrok, werd het college tussentijds aangevuld, tenzij het tegen het einde van de ambtstermijn liep.

De zeven schepenen van het voorgaande jaar waren gezworenen. Hun taak was het beheer van de gemeynt. Ook werden uit hun midden twee ijk- en keur-

pootmeesters aangewezen, die de taak hadden om de maten en gewichten te ijken in Oirschot en in Vessem, Wintelre en Knegse1,⁵⁾ toezicht te houden op de kwaliteit, het juiste gewicht en eventueel de vastgestelde prijs van het brood,⁶⁾ vlees enz. en de ter markt aangevoerde waren en op het aanplanten op de gemeynt en langs de wegen.

De 'raden' waren de gezworenen van het voorgaande jaar. Vermoedelijk bleven alle oud-schepenen en oud-gezworenen tot de raden behoren, als zij niet opnieuw tot schepenen benoemd werden. Het getal van de raden kon dus boven de zeven uitgaan maar ook door overlijden of vertrek onder de zeven dalen. Er is geen enkele aanwijzing dat zij een speciale functie hadden.

Schepenen, gezworenen en raden vormden de 'drie stoelen' van het Oirschotse regentencollege of de magistraat, waartoe overigens ook de kerkmeesters der Sint-Petrus-kerk (niet de kerkmeesters van Best) en de H.Geestmeesters (armmeesters) behoorden. De regenten of de magistraat beslisten in alle belangrijke zaken. De voorstellen kwamen in de regel van het dagelijks bestuur, de schepenen dus, maar soms ook van de kerk- of armmeesters, wanneer het zaken op hun terrein betrof.

De kring van degenen die Oirschot in feite bestuurden, was dus betrekkelijk klein en ofschoon er in Oirschot nooit sprake was van een afgescheiden laag van bestuurders en er in de persoonlijke sfeer met alle regenten door iedereen gesproken kon worden, zodat men wel wist wat er onder de bevolking leefde, was er geen sprake van een directe volksinvloed. Omdat iedereen naar vermogen moest bijdragen in de dorpslasten, lag het voor de hand, dat de 'volksstem' op de eerste plaats invloed zou eisen door enige controle op de dorpsfinanciën.

Tegen deze achtergrond moeten we zien de instelling van het college der achtmannen, welke is vastgelegd in de akte van hertog Maximiliaan d.d. 1484.01.04.⁷⁾ In de motivering van de instelling van dit college worden het innen der dorpslasten en de volksinvloed op de vaststelling dier lasten 'om zamentelic dairop sprake ende communicatie te hebbene alsoe dat behoert' enigszins vermengd. Wij zouden de motieven zo kunnen samenvatten: door de grote uitgestrektheid en het eveneens grote aantal inwoners van Oirschot was het bijna onmogelijk én om in een volksvergadering te beslissen over de te heffen dorpslasten én om deze binnen een redelijke tijd te innen. Daarom zou elk jaar voor elk van de acht herdgangen door de inwoners een vertegenwoordiger worden gekozen om de dorpsinkomsten en -uitgaven te controleren. De taak van de achtmannen was dan ook het innen, beheren en uitgeven van de dorpsfinanciën op 'ordonnantie' van de regenten.

Van die tijd af hebben de gezamenlijke achtmannen inderdaad de dorpsfinanciën beheerd, zoals blijkt uit de bewaard gebleven rekening over het jaar 1500.⁸⁾ Daar de rekening inderdaad over het kalenderjaar loopt, zullen we moeten aannemen dat de achtmannen in de beginperiode af- en aantraden tegelijk met de schepenen op Kerstdag.

Er ontstonden echter spoedig moeilijkheden doordat niet altijd alle dorpslasten werden geïnd en in de rekeningen veel te gemakkelijk als oninbaar werden opgegeven ten nadele van de goede betalers die daardoor voor zwaardere lasten kwamen te staan, en ook doordat de achtmannen te hoge kosten opvoerden. Men probeerde deze moeilijkheden te keren door het reglement der achtmannen dat d.d. 1514.12.17 werd 'geordineert, gestatueert ende geslooten by ons, schepenen, geswooren, raetsheeren, kerckmeesteren ende heilige geestmeesteren ende gemeyn naegebueren der vryheyt voirschreven'.⁹⁾ Daarin werden strikte voorschriften gegeven omtrent de inning. Er werd ook bepaald, dat wanbetalers de kosten van inning moesten dragen. Aan de achtmannen werd een vaste vergoeding toegekend van een kwartstuiver per geïnde gulden (1 ¼⁰⁷⁰). Zij mochten daarnaast geen kosten declareren. Elke achtman mocht iemand aanstellen om zijn administratie bij te houden, welke 'clerck' volgens beslissing der schepenen zou worden gehonoreerd.

De gezamenlijk achtmannen moesten voortaan iemand als ontvanger-generaal aanstellen 'een van hunnen achten oft hunnen clerck oft eenen anderen, wie hen believen sall', aan wie de geïnde bedragen onmiddellijk moesten worden afgedragen.

In de loop der zestiende eeuw hebben de schepenen zich blijkbaar steeds meer met de benoeming van deze ontvanger-generaal bemoeid, wat daarin resulteerde, dat zij rond 1600 iemand in die functie benoemden en wel in de regel iemand uit hun college. Daartegen rees echter verzet en er ontstond een lang slepende en ingewikkelde kwestie.¹⁾ Het ambt van achtman was namelijk niet gewild. Dikwijls kozen de herdgangen daarom onbekwame personen, waardoor de ingreep der schepenen wel begrijpelijk was hoewel in strijd met het reglement van 1514. Het resultaat was uiteindelijk dat door de achtmannen een burgemeester werd gekozen, bijna steeds uit hun midden. Deze burgemeester bleef als ontvanger-generaal in functie totdat in 1810 bij keizerlijk decreet een ambtelijke gemeente-ontvanger werd benoemd, welke functie tot in onze dagen gecontinueerd werd.

Het Oirschotse dorpsbestuur bestaande uit de drie stoelen, schepenen, gezworenen en raden, met kerkmeesters en H. Geestmeesters heeft gefunctioneerd tot 1810, toen het in de Franse tijd vervangen werd door een bestuursorganisatie, die in principe dezelfde was als de huidige, burgemeester, wethouders en gemeenteraad gesteund door een ambtelijk apparaat onder leiding van de secretaris.

Aanvankelijk heette de burgemeester 'maire' en de wethouders 'adjoints'. Er zijn in de loop van de tijd enkele wijzigingen geweest in de benoeming en keuze van burgemeester, raadsleden en wethouders, maar globaal gezegd functioneert de huidige organisatie van het dorpsbestuur vanaf 1810.

NOTEN

1. Zie J. Lijten, 'De oudst-herkenbare revolutie in Oirschot' in *Campinia* jrg. 14 (1984), blz. 57-65.
2. O.A.A.O., ch. 1378.11.14, gepubliceerd in *Campinia* jrg. 1 (1971), blz. 140.
3. Uit de lijst der schepenen van 1379-1400 van noot 1 blijkt dat de schepenen pas in het derde jaar herbenoemd werden.
4. Akte van hertogin Johanna d.d. 1387.07.10, zie O.A.A.O. ch. 1387.09.14: vidimus door schepenen van 's-Hertogenbosch.
5. Reglement voor de ijk van Oirschot enz.: O.A.A.O., vrl. inv. nr. 7561 en akte van verklaring bij turbe t.o.v. schepenen van Vessem e.a.: O.A.A.O., ch. 1681.04.22.
6. Memorieboek der vrij- en heerlijkheid Oirschot van de wekelijkse prijzen van rogge, boekweit, roggebrood, wit brood en tarwebrood 1773-1864, O.A.A.O., vrl. inv. nr. 1.
7. O.A.A.O., ch. 1484.01.04, gepubliceerd in *Campinia* jrg. 7 (1977), blz. 60 e.v.
8. O.A.A.O., vrl. inv. nr. 5155.
9. O.A.A.O., ch. 1514.12.17 en afschrift in R.v.D.v.B., blz. 300-304.
10. O.A.A.O., vrl. inv. nrs. 210 en 4843.
11. O.A.A.O., vrl. inv. nr. 8719.

V. BUURTSCHAP 'DE HUT'

door Jacq. F.C.M. Bijnen

Aan de noord-westgrens van Veldhoven met Vessem c.a. en in het verlengde van de Scherpenering, richting Oirschotse hei, ligt buurtschap De Hut. De weg die daar loopt, de Oirschotse dijk, is er tevens de grens tussen de dorpen Wintelre en Oerle. De bewoners van de westkant van d'n dijk wonen in Wintelre en daardoor in de gemeente Vessem c.a. en die aan de oostzijde vallen onder Oerle (gemeente Veldhoven).

Van oudsher hebben de bewoners aan de Oerlese kant van deze buurt het gevoel bij Wintelre te horen. Onlangs, met het bekend worden van het gemeentelijke herindelingsplan zeiden zij: 'We horen bij Veldhoven, we moeten naar Eindhoven en we willen bij Vessem'. We zochten naar de wortels van hun gelijk.

Het meest bezochte adres in deze buurt staat aan de Oerlese kant, het is er herberg. De uitspanning noemt zich 'De Hut'. Precies 300 meter eerder, aan de Wintelrese kant, staat een hoeve-achtige woning met op de gevel de tekst: 'Wintelresche Hut'. Deze twee 'hutten' waren tot in de jaren twintig de enige huizen langs deze weg. Vanaf die tijd zijn er links en rechts, vooral aan de Veldhovense kant, boerengedoentes gebouwd. Doorgaans waren de ondernemers hiervan, van de kant van de man of van de vrouw, kinderen uit het gezin Van de Sande uit De Hut.

Nog verder terug in de tijd was dit gebied onbewoond. Het was een deel van de Grote Aard van Oerle. Een groot stuk woeste grond, dat zich uitstreckte tussen Oerle, Knegsel, Eersel, Hoogcasteren, Hoogeloon, Vessem, Oostelbeers en Oirschot. Het dorp Wintelre lag er zelfs helemaal in. Een stuk ongecultiveerde grond, ook wel gemeynte genaamd, was bestemd voor gemeenschappelijk gebruik door ingezetenen van de nabijgelegen dorpen: voor het hoeden van vee, het steken van turf en het halen van heiplaggen als strooisel voor de dieren. Het administratief centrum van de Grote Aard was Oerle. Dit hield in, dat de administratie en de financiële zaken met betrekking tot dit gebied, gebeurden door de secretaris van Oerle.

In 1803 verzocht Francis van der Heijden om inculte grond gratis te mogen verwerven door ontginning van een deel van de Grote Aard. I) Hij bewoonde er al sinds twintig jaar een huisje, schreef hij bij zijn verzoek. Van hogerhand werd het verzoek ingewilligd. Aan de reeds door hem in cultuur gebrachte grond werd nog vier lopense inculte grond pro deo toegevoegd. Waar hij woonde - het zal wel in een hut op de hei geweest zijn -, konden we niet achterhalen. Van der Heijden was met zijn gezin op Wintelre georiënteerd, want de doop van zijn kinderen, die na 1772 werden geboren, vond daar plaats. Van zijn oudste zoon

Joannes is bekend, dat hij onder Wintelre woonde en wel in een hut. Bij de notitie van de doop van een kind van hem, in 1809, schreef de pastoor van Wintelre er ter verduidelijking bij: *natus in casa vulgo vocata 'in den Grooten Aart van Oers',²⁾* wat wil zeggen, dat dit kind was geboren in een hut, in, zoals de volksmond het noemde, de Grote Aard van Oerle.

De eerste zekere aanwijzing van bewoning langs deze weg is een kadasteropname uit 1826. Dan blijkt op de plaats van de 'Wintelresche Hut' de weduwe Arnoldus Wouter Hendriks te wonen. Zij was toen ook eigenaresse van enkele in cultuur gebrachte lapjes grond gelegen op de plaats waar nu café De Hut (aan de Oerlese kant) staat.³⁾

In 1835 kocht de wever Hendrik van der Schoot deze percelen. Zijn dochter, Maria Theresia, kwam vermoedelijk door vererving in het bezit van deze kavels. Zij was gehuwd met Franciscus van der Heijden. Hij was een zoon van de hiervoor genoemde Joannes waarvan in 1809 een kind was geboren in een hut op de Grote Aard van Oerle.⁴⁾ Deze Franciscus van der Heijden en zijn vrouw Maria Theresia bouwden, op de plaats waar nu café De Hut staat, rond 1865 een huisje. Hun dochter Johanna (Hanneke) trouwde met Henricus (Driek) Roosen. Zij trokken bij haar ouders in.

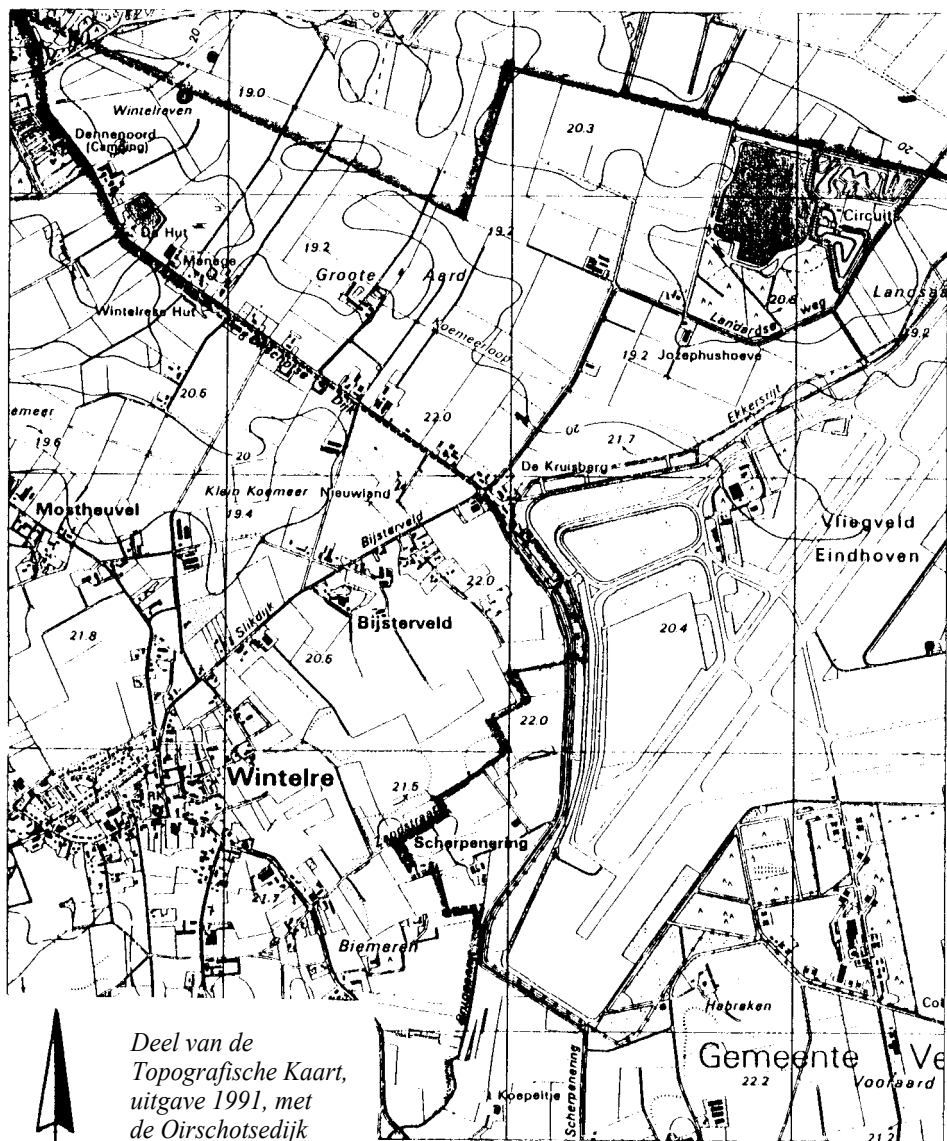
Rond 1903 kochten Petrus (Peer) van de Sande en zijn vrouw Maria (Mie) Maas dit huis. Steeds moesten deze gezinnen die woonden in De Hut, toen nog de 'Oerlesche Hut' genoemd, hun kerkelijke plichten vervullen in Oerle, omdat zij bij deze parochie behoorden. In de praktijk van alledag betekende dit, dat zij in Oerle hun kinderen moesten laten dopen, er hun eerste kerkgang deden, er werden begraven, er hun jaarlijkse Pasen moesten houden en met St. Jan er ter kerke dienden te gaan.

Omdat Wintelre makkelijker bereikbaar was, gingen hun kinderen daar naar school, enz. Een en ander bracht natuurlijk het nodige ongemak met zich mee. Waarschijnlijk had Van der Heijden al eens aan de pastoor voorgesteld naar Wintelre over te mogen gaan. De toenmalige pastoor van Oerle Joannes Vogels (de bouwer van de Koepelkerk) kon die toestemming niet geven. In januari 1894 reisden de bewoners van de 'Oerlesche Hut' naar Den Bosch om persoonlijk aan de bisschop te verzoeken afgescheiden te worden van Oerle en ingelijfd te worden bij Wintelre.

Toen de bisschop hierover aan pastoor Vogels inlichtingen opvroeg, antwoordde deze: *dat dit huisgezin met genoeg zou worden afgestaan en door Wintelre aangenomen en dat alleszins billijke redenen van afscheiding bestonden, dewijl de afstand van Oerles kerk ruim één uur gaans, en van Wintelre nog niet de helft bedraagt.⁵⁾*

De bisschop bedankte de pastoor voor zijn inlichtingen maar vond: *dat de grens-scheiding tussen Oerle en Wintelre, die nu zo goed geregeld is, om der wille van dat ééne huis niet kan veranderd en bedorven worden.* Verder schreef Z.D.H.

er is geene noodzakelijkheid: immers U.Erw. kan des gewild, aan dat huisgezin permissie gegeven, om zijne parochiaal-kerkelijke plichten in Wintelre te vervullen.

Deel van de
Topografische Kaart,
uitgave 1991, met
de Oirschotsedijk
en de Scherpenening.

Daar bleef het aanvankelijk bij, want ook het gezin van Peer en Mie van de Sande-Maas hebben nog drie van hun kinderen in Oerle laten dopen: Joanna Emerentia (Marens) in 1903, Gerardus (Graard) in 1905 en op 18 maart 1907 was Anna Maria de laatste die in Oerle werd gedoopt. Toen was pastoor Vogels al overleden (22-2-1907) en op 4 maart opgevolgd door pastoor Augustus Suetens. Drie en een halve week later gaf de bisschop, Mgr. van de Ven, met goedkeuring van de (nieuwe) pastoor van Oerle aan de bewoners van de 'Oerlesche Hut' permissie, om zich 'bij leven en sterven te gedragen als parochianen van Wintelre'.⁶⁾

Deze permissie ofwel dit verlov om in Wintelre te kerken is door de Van de Sande's steeds opgevat als een inlijving bij Wintelre. Maar op papier was en is dit gebiedje nog steeds een deel van de parochie St. Jan de Doper Oerle. Een plattegrond met parochiegrenzen uit 1926, vastgesteld door het bisdom, rekent de oostzijde van de Oirschotsedijk bij de parochie Oerle.⁷⁾ En in 1961 sprak de Adviescommissie Parochieplanning van het bisdom zich uit voor spoedige legalisatie van de bestaande toestand.⁷⁾ Tot heden zijn de parochiegrenzen door het bisdom op papier echter nog steeds niet aangepast.

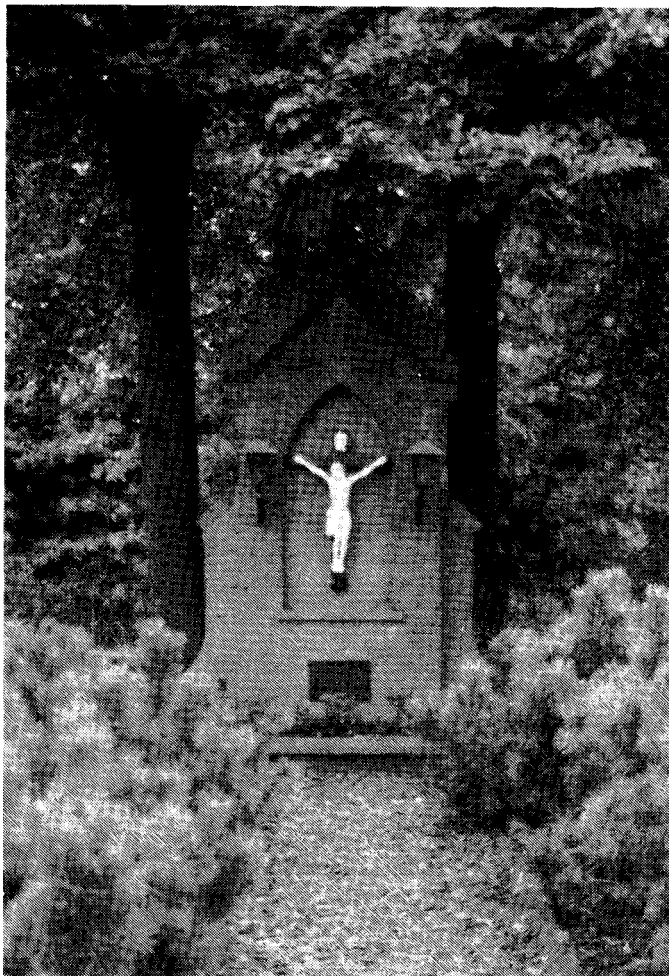
In 1939 kwam deze tweeledigheid van parochie-indeling nog eens onder de mensen. Ter gelegenheid van de viering van de 100e geboortedag van Peerke van Roij ('t Rooi Peerke) 'streden' zowel Oerle als Wintelre om de eer een eeuwling in hun midden te hebben. Peerke woonde in bij zijn jongste dochter in boerderij 'De Kruisberg', die aan de Oerlese kant van de Oirschotsedijk staat en bij de buurt van De Hut wordt gerekend. Als blijvende herinnering aan deze dag was besloten een kapelletje op te richten. Het kwam te staan aan de zuidkant langs de boerderij. Op 12 april zou het worden ingewijd. De dag begon met een H. Mis te Wintelre, waarna men daar in optocht door de straten ging. 's Middags voerde zowel vanuit Oerle als uit Wintelre een feestelijke optocht richting hei, om elkaar bij het kapelletje te ontmoeten. Pastoor De Bont van Oerle zegende het kapelletje in. Na toespraken (o.a. door pastoor De Bont, de burgemeester van Veldhoven Van Hooff, de voorzitter van het feestcomité bovenmeester Van der Heijden uit Oerle en notaris Lasance uit Vessem) werden door de fanfares uit beide dorpen nog serenades ten gehore gebracht.

Voortkabelend in de tijd is de dagelijkse praktijk in de buurt van De Hut, dat het organisatie- en verenigingsleven zich op Wintelre richt, de 'Koers van Oers' niet in hun bussen valt en een sintjanstros niet tegen hun huizen hangt. De post gaat er tweemaaldaags door de straat: eerst aan de kant van Wintelre en enkele uren later aan de kant van Veldhoven. Een Veldhovens Weekblad wordt er niet bezorgd.

In deze buurt heeft men de ongemakken van de scheiding tussen dorpen, parochies en gemeenten steeds soepel weten op te lossen. Beide zijden van de weg vormen één hechte buurt. Begrijpelijk, dat die van De Hut de hakken diep in 'hunnen' grond stampten om zich te verzetten tegen het herindelingsplan, dat

de gemeenten Veldhoven en Eindhoven opstelden, waarin de Veldhovense kant aan Eindhoven wordt overgedaan. De in deze buurt luidruchtig kenbaar gemaakte logica om, nu de kans zich voordeed, dit gebied bij Wintelre (gemeentelijk bij Vessem) te trekken, heeft intussen een aanpassing van de plannen opgeleverd.

De overeengekomen grenswijziging tussen Eindhoven en Veldhoven komt voor deze buurt echter niet aan alle wensen tegemoet. Een klein tipje grond, ingeklemd tussen de Landsardseweg, de Oirschotsedijk en de afrastering van het vliegveld wordt ingelijfd door Eindhoven. Precies in dit hoekje staat boerderij 'De Kruisberg', bewoond door mevrouw Dankers-van de Ven, én het kruiskapelletje, opgericht bij gelegenheid van de 100ste verjaardag van Peerke van Roij.

*Het kruiskapelletje
van buurtschap
De Hut.*

In de eerste helft van de tachtiger jaren had de gemeente Veldhoven bij de verkaveling vanwege de uitbreiding van het vliegveld alle mogelijke moeite gedaan het kapelletje te sparen. De hekken zijn toen netjes achter langs het godsdienstig monumentje neergezet. Nu er weer een nieuwe scheiding moest worden bepaald, trokken ambtenaren, alsof zij geen huis en geen kapelletje zagen staan, een lijn op een stuk papier dwars door een levende gemeenschap, zodat een bejaarde vrouw wordt ingelijfd bij een haar totaal vreemde gemeente, waar zij slechts over een eenzame weg van vele kilometers haar naaste 'stadgenoten' kan bereiken.

NOTEN

1. Streekarchief Regio Eindhoven (SARE), Oirschot: Rechterlijk Archief Oerle-Meerveldhoven, inv. nr. 9, fol. 174 e.v. en fol. 199 e.v.
2. Archief Parochie H. Willibrordus Wintelre, Doopboek.
3. SARE, Eindhoven, Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel van het Kadaster, gemeente Vessem, inv. nr. 1443.
4. Uit de genealogische aantekeningen van de familie Van der Heijden. Vriendelijke mededeling door Jos van der Heijden te Best.
5. Parochiearchief St. Jan de Doper Oerle, Memorieboek, p. 171.
6. Idem, p. 174.
7. Idem, de betreffende stukken zijn nog niet geïnventariseerd.

VI. KEMPISCHE CURIOSA 25

WIJZE REGELINGEN

door J. Lijten

Wij hebben als uitgangspunt, dat de rechter de algemene wet toepast op een bepaald concreet geval en daarover uitspraak doet. In onze optiek is de wet dus basis voor de rechtspraak.

In de middeleeuwen was dit andersom: de rechtspraak was de basis voor de wet, in casu het gewoonterecht. Dit gewoonterecht was niet schriftelijk vastgelegd; het was een op basis van schepenuitspraken gegroeide algemene opinie, die werd aangevoeld maar dikwijls moeilijk onder woorden te brengen was. Omdat de maatschappij echter steeds ingewikkelder werd - ook toen al! - wist men niet altijd exact meer, hoe het gewoonterecht was. Het kon dan gebeuren, dat een particulier aan de schepenbank een uitspraak vroeg, hoe het plaatselijk gewoonterecht voor een bepaald geval was. Zo'n uitspraak van de schepenbank noemde men een schepenkonde. Meerdere schepenkonde zijn vastgelegd in het Oirschotse archief. Soms werd door een schepenbank op eigen initiatief op grond van hun eigen kennis of na raadpleging van de meest ervaren inwoners (een gedeelte van) het gewoonterecht schriftelijk vastgelegd. De oudst-bekende optekening van het Oirschotse gewoonterecht is van 3 februari 1283. Later werd door de landsoverheid opgave van het volledige gewoonterecht gevraagd, om tot grotere eenheid en zekerheid te komen.

Heel veel onderdelen van het gewoonterecht zijn echter nooit schriftelijk vastgelegd, zoals het Oirschotse vrederecht, dat enkel is af te leiden uit de praktijk van de zoen-accorden, die in de afgelopen jaren in Campinia gepubliceerd zijn. Vermoedelijk hebben dorpssecretarissen voor zichzelf of voor de schepenbank wel eens aantekeningen gemaakt van bepaalde onderdelen van het gewoonterecht. Van hen mocht immers verondersteld worden, dat zij op den duur het gewoonterecht goed kenden en het zeker het best konden formuleren. Er is immers een groot verschil tussen 'het gewoonterecht kennen' en 'het accuraat onder woorden brengen'. Zeker voor ons, die op een grote tijdsafstand leven, is het dikwijls niet eenvoudig, om uit de soms gebrekkige en stamelende woorden de heldere betekenis te puren.

Zo'n 'secretarisnotitie' is vermoedelijk, wat secretaris Aert Sgraets rond 1495 optekende onder het motto:

Van dinghen die men selden practiseert.

Item heb ick beesten die van geender wilder natueren syn, als te weeten coey, peerden, vercken, hondt etc., ende die quetsen yemanden, so verre als ick die

beesten niet aen en verde, so en sal ick daer niet in gehouden syn ende ick mach alsulcke beest voor dat misdaet laeten ende daer mede sal ick quyt ende vry syn. Item heb ick perden die wagoelops syn ende dick geloopen hebben ende quetsen yemanden, so en sal ick daer niet mede los syn al liet ick die perden voor dat misdaet, aengesien dat ick die perden houde ende weet wel dat sy 't loopen plegen; desgelyx van allen tammen beesten die zo syn.

Item beesten die van wilder natueren syn ende quetsen yemanden, die deselve heeft en sal niet los syn al liet hy die beesten.

Item wat dieselve beesten doen, dat moet ghy beeteren oft ghy 't selver gedaen haddet uutgescheyden als hiernaer geruert staet.

Item rydt ghy op iemans pert ende steeck se met spooren ende het is u schuit dat se achteruut slaen ende quetsen yemanden, dat moet ghy beteren.

Item hebby honden die yemanden schade doen, te weeten sy neemen een stuck vleesch daer 't bewaert was daer bilicken geen hondt aen gecomen en soude hebben, so sy dy schuldich dat te betaelen, maer nemet uwen hondt daer't lichtelyck aen te comen was, dat die honden gemeyndelyck souden doen, daer en sy dy niet in gehouden, want die honden overal haer neussen in die cuecken steecken.

(Register van Dooren- van Baar, blz. 58.)

De verschillende uitspraken zijn vrij willekeurig achter elkaar opgeschreven. Daardoor is het geheel voor ons niet onmiddellijk duidelijk.

De algemene regel is: Iedereen is aansprakelijk voor de schade, die toegebracht wordt door dieren, die zijn eigendom zijn. Voor dieren die niet gedomesticeerd zijn, geldt hier geen enkele uitzondering. Omdat de eigenaar weet, dat zij van nature wild zijn, moet hij er speciaal op letten, dat zij niemand schade kunnen doen en blijft hij voor eventuele schade ten volle verantwoordelijk. Voor gedomesticeerde dieren zoals koeien, paarden, varkens, honden enz. golden speciale regels.

Wanneer er sprake was van foutief optreden of schuldige nalatigheid van de eigenaar, was hij ten volle aansprakelijk. Als voorbeeld van foutief optreden wordt aangehaald het ondeskundig berijden van een paard. Van schuldige nalatigheid is bijvoorbeeld sprake, als iemand geen speciale maatregelen neemt bij een paard dat 'wageloops' is. De boeren noemen dat 'een karspringer' dat is een paard dat bij het in- en uitspannen plotseling aanloopt ten halve getuigd en daardoor grote ongelukken kan veroorzaken.

Wanneer door een dier schade was toegebracht zonder dat er sprake was van foutief optreden of schuldige nalatigheid kon de eigenaar het dier aan de benadeelde laten en was dan niet verder aansprakelijk.

Dit zal niet zijn opgegaan voor honden. Immers honden, die er ook toen al veel te veel rondliepen, hadden over het algemeen geen enkele economische waarde. De regeling voor een hond die vlees weghaalt, is zeer illustratief. Als de benadeelde het vlees op een voor honden gemakkelijk bereikbare plaats heeft liggen, hoeft de eigenaar van de hond niet te betalen, 'want die honden overal haer neussen in de cuecken steecken'.

VII. **HUIZEN EN HUN BEWONERS
TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE
TOT DE TWINTIGSTE EEUW**

door C. Scholten

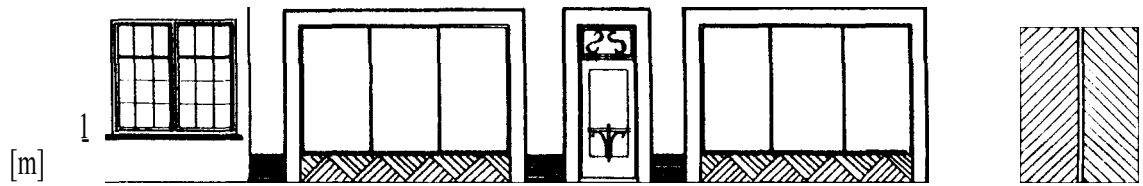
71. RIJKESLUISSTRAAT 43 (sectie F 4264)

ged. DE VOORMALIGE SYNAGOGE 1842 - 1912

De kadastrale leggers van de gemeente Oirschot geven de volgende eigenaren:

- A. BERNARDUS DE BROUWER, touwslager 1832
sectie F 856: schuur en erf grootte: 80 ellen
verkoop: 1835
(artikel 104,volgnr.1)
- B. PETER VAN OUDENHOVEN, dorpsbode/voerman bij koop 27.04.1835
sectie F 856: schuur en erf grootte: 80 ellen
1835 afbraak schuur en vereniging met sectie F 857, tuin 3 R, 88 E.
stichting 2 huizen, gesplitst in de sectie's:
F 1912: huis en erf grootte: 90 ellen
F 1913: huis, schuur en erf grootte: 1 R, 08 E
F 1914: tuin grootte: 2 R, 70 E
verkoop: 1841
(artikel 496,volgnrs.9,13,14,15,16; N.A.5232,akte nr. 199)
- C. DE ISRAELITISCHE GEMEENTE OIRSCHOT/EINDHOVEN
HARTOG DOCTERS EN LEVIE PHILIP LEVIES, vleeshouwers
als kerkmeesters van de Israëlitische gemeente Oirschot, bij koop 21.01 1841
omschrijving en grootte als onder B
* 1842 STICHTING KERK
vereniging F 1912 met 20 ellen van sectie F 1914
de nieuwe omschrijving als volgt:
* sectie F 2197: KERK EN HOF grootte: 1 R, 10 E
* verkoop: 31.01.1856 door MOZES GROENEWOUD, als kerkmeester
aan IZAAK DOCTERS, koopman
de secties F 1913 en F 1914, zie hiervoor onder D.
* 1914 verkoop KERK EN HOF
door: JOZEF DE LEER, fabrikant EN MEIJER STAAL, onderwijzer,
resp. als voorzitter en secretaris van de kerkeraad der
Ned.Isr.Gem.Eindhoven en
JOSEPH DE GROOT EN BAREND ABRAHAM MEIJER, kooplieden
- namens de Isr.Gem.Oirschot
koper: B.A.Meijer voor f 275, — (zie verder onder G)
* In deze verkoopakte verklaren J. de Groot en B.A.Meijer, dat bij ver-
gadering 17.12.1912 van de Ned.Isr.Gem.Oirschot is besloten tot ont-
binding dezer gemeente.
(artikel 812,volgnrs.2,3,4,5,7, artikel 1137,volgnrs.1,2,3; NA 2015,akte
16, N.A.5238,akte 1217)
- D. IZAAK DOCTERS, koopman
bij koop van MOZES GROENEWOUD, als kerkmeester 31.01.1856
Ned.Isr.Gem.Oirschot
sectie F 1913: huis en erf grootte: 1 A, 8 CA
sectie F 1914: tuin grootte: 2 A, 50 CA
1883 vereniging en bijbouw
nu sectie F 2675: huis, slagerij en erf grootte: 3 A, 58 CA
1898 scheiding
(artikel 1859,volgnrs.1,2,3,4: N.A.2015,akte nr. 16)
- E. LAZARUS DE WIT,slager,gehuwd met ALLEGONDA DOCTERS 1898
omschrijving en grootte als onder D
verkoop: 1906
(artikel 3874,volgnr.1)
- F. JOSEPHUS NICOLAAS HUBERTUS MARIA VAN BAAR, 1906
Burgemeester
omschrijving en grootte als onder E
1917: verkoop
(artikel 3089,volgnr.41)
- G. BAREND ABRAHAM MEIJER, koopman 1917
sectie F 2197: kerk en erf/nu bergplaats en erf, grootte: 1 A, 10 CA
sectie F 2675: huis, slagerij en erf, grootte: 3 A, 58 CA
verkoop: 1937
(artikel 4581,volgnrs.1,2,3)
- H. PETRUS CORNELIS FRANKEN, veehandelaar en Consorten 1937
omschrijving en grootte als onder H
1953: scheiding
(artikel 4215,volgnrs.36,37)
- I. JACOBUS GERARDUS SMOLDERS, koperslager 1953
1954 vereniging van de secties F 2197 en sectie F 2675
de nieuwe omschrijving is als volgt:
sectie F 4264: huis,slagerij,bergplaats en erf, grootte: 4 A, 68 CA

*W7# ~ (//.4\N~//"<<//A~/~//1~/~

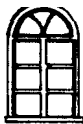
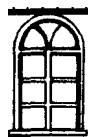

w1NgE4 IN HUI5HOLIDELUA'E ART/KELEN - J H N11/15
(1955 - 1969)

R YICE 5L U/55 TRA AT - OIRSCHOT

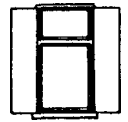
SCHAAL / /00

n

J.

n

ISRAEL TI 5C HE KERK
(184.2 - 19/2)

SLAGER .g BAREND ABRAHAM MEER
(1917 - 1937)

12:1KE SL UI 5 5 7"-R.A A - OIR SCHOT

verkoop: 1953
(artikel 6599,volgnrs.1,2,3)

- J. JOHANNES MARINUS MAAS,koopman 1953
omschrijving en grootte als onder I
1955 sloop en nieuwbouw
de omschrijving en grootte als volgt:
sectie F 4264: winkelhuis,magazijn en erf grootte: 4 A, 68 CA
verkoop: 1969
(artikel 6755,volgnrs.1,2,3,4)
- K. JACOB CORNELIS BERNARD VAN ECK 1969
gehuwd met Carolina Barbara Maris Maas
omschrijving en grootte als onder J
(artikel 8307,volgnr.1)